

INDEKS NORDLAND 2012

STYRINGSGRUPPEN

Karsten NestvoldLEDER STYRINGSGRUPPEN
DIREKTØR INNOVASJON NORGE
NORDLAND**Erlend Bullvåg**PROSJEKLEDER
HANDELSHØYSKOLEN
& UNIVERSITETET I NORDLAND**Eirik Pedersen**ADMINISTRERENDE DIREKTØR
KUNNSKAPSPARKEN BODØ AS**Odd Henriksen**REGIONS DIREKTØR
NHO NORDLAND**Berit Wilhelmsen**BANKSIEF
NORLANDSBANKEN ASA**Jørn Sørvig**NÆRINGS- OG UTVIKLINGSSJEF
NORDLAND FYLKESKOMMUNE

NORDLAND ER MULIGHETENES FYLKE

2011 startet meget godt i Nordland, mens siste kvartal bærer preg av mer ustabilitet. Dette medfører at vi går inn i 2012 med en viss usikkerhet i næringslivet. Hvorvidt situasjonen i Europa stabiliserer seg er fortsatt ikke avklart, men blir det ro internasjonalt vil det gi vekst for landsdelen også i 2012. Årets dårlige nyhet er den kraftige reduksjonen i solcelleindustrien. Nedgangen har rammet hardt og skaper utfordringer i lokalsamfunnene som berøres. Vi vil satse på å beholde kompetansen ved å skape nye arbeidsplasser i lokalsamfunnene.

Det er grunn til å være optimist i 2012. Nordland er mulighetenes fylke. Her ligger store muligheter innenfor olje og gass, småkraft, bioenergi og vindkraft. Statoil nærmer seg en endelig beslutning om å bygge ut gassfeltet LUYA. Denne investeringen har stor betydning for Nordland. Beslutningen om feltene utenfor Lofoten og Vesterålen skal åpnes for olje- og gassvirksomhet nærmer seg. Nordland må arbeide langt sterkere for at vi skal få ringvirkninger på land. Dette kan for eksempel være ilandføring, driftsorganisasjoner, forsyningsbaser, og leveranser fra leverandørindustri lokalisert i Nordland. Her bør det ligge mange muligheter for jobbskaping og innovasjon for Nordland.

Nordland er en viktig del av utviklingen i Nord-områdene. Innenfor marin sektor har vi befestet vår posisjon som Norges viktigste fylke i 2011. Vi ser også store muligheter innenfor forsvarlig utnyttelse av petroleumsressurser, sikker sjøtransport og maritim næringsvirksomhet. Vi gleder oss over at disse områdene trekkes fram i den nye Stortingsmelding nr 7. 2011 -2012 om nordområdene. Mineralvirksomhet er et annet spennende vekstområde i Nordland, da vi har rikt med mineraler og stor industriell kompetanse. Vi ser derfor også fram til den varslede mineralmeldingen fra regjeringen.

Forskning, utdanning og tilgjengelig kompetanse er viktige bestanddeler i en bærekraftig region. Vi må prøve ut nye former for samhandling mellom forsknings- og utdanningsinstitusjoner med arbeids- og næringsliv. Vi har et stort potensial i å styrke næringslivets forskningsinnsats og synliggjøre eksisterende kompetansemiljøer, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Det er de siste årene stilt betydelige midler tilgjengelig for forskning, både næringsrettet og for å fremme innovasjon i offentlig sektor. Disse mulighetene utnytter vi i Nordland for dårlig. La oss melde oss på den nasjonale og internasjonale kompetansearenaen.

Bærekraftige regioner er helt nødvendig for å kunne skape vekst. I Nordland vil vi framover satse mer på utvikling av regionsentraene i fylket. Bærekraft handler også om modernisering av offent-

lig sektor, en ny kommunestruktur og velfungerende bo- og arbeidsregioner. Vi bør i Nordland stille spørsmålet om hvordan vi kan modernisere samfunnet vårt og skape best mulig fundament for bærekraft.

Det er mange næringer i Nordland som har spennende ting på gang i 2012. En av de største utfordringene for å kunne utnytte vekstmulighetene, er tilgangen på relevant arbeidskraft. Samarbeid mellom ulike aktører må også forbedres. Innenfor marin næring, olje og gass, mineraler, fornybar energi, nye produksjonsanlegg og ny infrastruktur er vi avhengig av langt bedre samhandling mellom lokale, regionale og nasjonale aktører for å få til forutsigbare og effektive prosesser. Fremover må alle aktører bidra langt mer systematisk enn i dag. Et område som er helt avhengig av bedre samhandling, er næringsvirksomhet som krever tillatelser for bruk av naturressurser. Bare slik kan de verdifulle ressursene skape bærekraftige regioner i fylket.

Nordlands næringsliv er helt avhengig av at infrastrukturen fungerer. Det er derfor gledelig at det i Nordområdemeldingen signaliseres økt satsning på forbedring av veinettet. Forventningene om økt finansiering til planlagte veitbygginger i Nordland er derfor store. Effektiv transport er av stor betydning for økonomisk vekst i Nordland.

Til slutt vil vi trekke fram den aller største utfordringen for Nordland - nemlig å skape et kunnskapsintensivt arbeidsliv som framstår som attraktivt for dagens unge. Det betyr økt satsning på ingeniøruddanning i Nordland og utdanning i ledelse og økonomi rettet mot vekstområdene våre. Vi må også jobbe for at ungdom rekrutteres til utdanninger som er tilpasset næringslivets kunnskapsbehov. Vi har et felles ansvar å utvikle Nordland til et attraktivt fylke å bo og arbeide i. Vi har store muligheter til nettopp dette, gjennom å sammen realisere potensialet vi har innenfor ulike deler av næringslivet.

INNHOOLD

5-7

UROLIG UTE

- Optimisme blant
nordlandsbedriftene

8-11

NÆRINGSLEVETS
AKTIVITETSNIVÅ- Ny omsetningsrekord
tross uro i økonomien

12-14

DRIFTSRESULTAT
OG RENTABILITET

- Lønnsomme Nordland

15-18

EGENKAPITAL

- Betydelige investeringer

19-20

EKSPORT

- Svært høy eksport

21-23

BEFOLKNING

- Befolkningsvekst
på 3. året

24-25

LØNNSUTVIKLING

- Lønnsvekst og lav rente
gir rekordhøy velstand

26-29

SYSSELSETTING

- Sysselsetting

30-31

UTSIKTER 2012

- Spennende tider

HVORDAN BRUKER DU INDEKS NORDLAND?

Indeks Nordland følger utviklingen i landsdelen og landets øvrige nærings- og samfunnsnivå. Rapporten er lagt opp slik at hovedpoengene er oppsummert i faktaboksene på neste side. I det påfølgende avsnittet oppsummeres indeksen og regionenes utvikling sammenlignes, fulgt av de enkelte hovedtemaene for indeksen.

DU KAN BRUKE INDEKS NORDLAND TIL Å:

- Vise frem Nordland og mulighetene som ligger i fylket.
- Inspirere til debatt om hvordan Nordland skal se ut i fremtiden.
- Gi kunnskap om fylket til beslutningstakere, både i næringsliv og politikk.
- Tilføre fakta til debatter og beslutninger der Nordlands interesser berøres.
- Måle fremdrift og resultater i Nordland.
- Gjøre det mulig for enkeltbedrifter å vurdere egen utvikling.

Indikatorne presenteres på tre måter. Som nominelle verdier målt i kroner, som prosentverdier, og som indekser. En indeks viser utviklingen fra et referansetidspunkt frem til i dag. Målingene presenteres på fire nivåer. Summen av Nordland, direkte sammenlignbar med tallene for summen av

Norge. Summen av hovednæringer (fem definerte hovednæringer) og summen av enkeltregioner (fem regioner). Alle tall i indeksen kan direkte sammenlignes mellom region, sektor, fylke og Norge. I indikatorne sees Helgelands tre regioner under ett, og benevnes Helgeland.

NORDLAND ER DELT INN I FØLGENDE REGIONER:**VESTERÅLEN**Lødingen
Hadsel
Bø
Øksnes
Sortland
Andøy**OFOTEN**Narvik
Tysfjord
Tjeldsund
Evenes
Ballangen**LOFOTEN**Røst
Værøy
Flakstad
Vestvågøy
Vågan
Moskenes**SALTEN**Bodø
Meløy
Gildeskål
Beiarn
Saltdal
Fauske
Sørfold
Steigen
Hamarøy**HELGELAND**Bindal
Dønna
Sømna
Lurøy
Brønnøy
Træna
Vega
Rødøy
Vevelstad
Grane
Herøy
Hattfjelldal
Alstahaug
Nesna
Leirfjord
Hemnes
Vefsn
Rana**Kilder:**

Indeksen er basert på økonomiske nøkkeltall hentet fra Proff@Forvalt: www.forvalt.no.

Regnskapsdatabasen produseres og utvikles av Eniro ASA i et samarbeid med Handelshøgskolen i Bodø.

Statistikk om eksport, sysselsetting, jobbskaping, arbeidsledighet, lønnsutvikling, og befolkning er hentet fra SSB og NAV og bearbeidet av prosjekt Indeks Nordland.

NHO Nordlands medlemsundersøkelser.

8-11 NY OMSETNINGSREKORD

• Nordland setter omsetningsrekord og vokser med Norges reneste industri, internasjonalt ledende havbruk, beste forvaltede fiskebestand, og unike ressursbaserte muligheter.

• Omsetningen når 129,3 milliarder. Det er 57 % av omsetningen i Nord-Norge, og den høyeste noen gang.

• Våre største bedrifter er metallprodusenter, lakseoppdrettere, fiskeforprodusenter, landsledende reiselivs- og transportbedrifter, kraftprodusenter, helseforetak og kunnskapsprodusenter.

• Nordlands næringsliv viser at de mestrer svake konjunkturer.

19-20 SVÆRT HØY EKSPORT

• Nordland er storeksportør av metaller, oppdrettslaks, hvitfisk, turisme og logistikk på sjø og land.

• Av fylkene uten stor petroleumsnæring, er Nordland blant Norges mest internasjonale fylker med en eksportandel på 22 %.

• Med en bred internasjonal kompetanse er vi konkurransedyktige på eksport.

• Nordland er ledende på lakseeksport, hvitfisk, pelagisk fisk og metaller.

• Eksporten av tradisjonelle varer utgjør 19,3 milliarder i 2011.

26-29 KOMPETANSE

• Sysselsettingen vokste i Nordland til 115.285.

• Andelen med høyere utdanning øker.

• Offentlig tjenesteproduksjon er største jobbskaper.

• Det er netto vekst i tilgangen på kompetansearbeidsplasser, mens det er uendret antall stillinger for fagarbeidere og hjelpearbeidere.

• Sammensatt, internasjonal erfaring, og produktiv arbeidsstyrke kjennetegner Nordland.

12-14 LØNNSOMME NORDLAND

• Driftsresultater over landsgjennomsnittet gir klart signal om god drift.

• Hele 63 % av driftsresultatene i Nord-Norge skapes i Nordland.

• Resultatgraden gir optimisme, avkastning og investeringsevne i bedriftene.

21-23 BEFOLKNINGSVEKST PÅ TREDJE ÅRET

• Befolkningen vokser for tredje året på rad og flere kommuner har netto tilvekst enn tidligere.

• Trenden med at flere unge bosetter seg i sentrumsområder i Nordland forsterkes, og skjer i kommuner med næringsutvikling.

• By- og sentrums attraktivitet er avgjørende faktorer sammen med relevante jobber.

• 237.280 innbyggere bosatt i Nordland.

30-31 SPENNENDE TIDER

• Svakere eksport ventes å krympe økonomien med 1,5 % i 2012.

• Det er skyer på himmelen, men utfordringene er ikke ukjente for bedriftene i perioder med lavkonjunktur ute.

• Alle sektorer utenom eksport venter moderat til god vekst i etterspørsel i 2012.

• Næringslivet som i liten grad er avhengig av det europeiske markedet for sine produkter vil komme godt ut av 2012.

• Nordland er sårbare i 2012, men møter utfordringene styrket.

15-18 BETYDELIGE INVESTERINGER

• Egenkapitalen investert i Nordland økte med 9,1 milliarder siste 2 år.

• 57,3 % av totalkapitalen i Nord-Norge er investert i Nordland

• Totalt er det investert 181 milliarder i Nordlands bedrifter.

• 56 milliarder er investert i egenkapital i Nordland.

24-25 REKORDHØY VELSTAND

• Økende innslag av personell med høyere utdanning drar opp gjennomsnittslønnen til 90,4 % av landsgjennomsnittet.

• Lønnsveksten er 29,4 % på 5 år.

• Kvinner i bysamfunnene i Nordland tjener 103,5 % av landsgjennomsnittet for kvinner.

• Lønsmottakerne og mottakere av pensjon har en brutto lønn på 56 milliarder.

• Lønnsnivået økte i 2011 med 3,9 %.

INDEKS NORDLAND 2012

Last ned indeksen fra:

www.indeksnordland.no

Der finner du også bilaget og presentasjoner til eget bruk.

UROLIG UTE - OPTIMISME BLANT NORDLANDSBEDRIFTENE

Etter en sterk vekstperiode for næringslivet i Nordland, skaper finansuroen svake konjunkturer og fall i eksportaktiviteten på vei inn i 2012. Etter omsetningsrekord i 2011, opplevde eksportbedriftene ved slutten av året betydelig prisfall. Likevel, 2010 og 2011 har gitt god vekst og lønnsomhet for næringslivet sett under ett. Nordland har en eksportandel på om lag 23 % av omsetningen. Svakere konjunkturer for våre eksportbedrifter demper utsiktene for økonomien i 2012. Det er derfor gledelig at det til tross for finansuroen i Europa er betydelig optimisme lokalt. Bedriftene med hjemmemarkedsfokus er drevet av økt velstand i samfunnet, og en voksende petroleumsaktivitet, bygg og anleggsaktivitet, gode priser på hvitfisk og pelagisk fisk og flere reiselivskunder bidrar også til fortsatt vekst. Nordlands store naturressurser og bedriftenes vilje til å investere indikerer sterk tro på fremtiden i Nordland. Lær mer om mulighetene i Nordland i bilaget til Indeks Nordland 2012.

SKS Foto: Even Enoksen / Big Picture

GODT NYTT

Det skjer mye i Nordland. Høsten 2011 ble Skarv skipet koblet til Skarv feltet. Dette markerer en stor milepel for petroleumsvirksomheten i Nordland. Skarvfeltet bidrar til en nesten doubling av petroleumsaktiviteten utenfor Helgeland, og gir sterke impulser til hele Helgelandsregionen. Neste store petroleumsmilepel er utbyggingen av LUVA feltet. Det er et spørsmål om ikke tiden er inne for å legge driftsorganisasjonen til Nordland og Bodø denne gangen. Fiskeoppdretterne har gjort store investeringer både i smoltproduksjon og brønnbåter, og satser nå på effektivisering av produksjon og slaktning for å møte fallende markedspriser. For bilis-

tene skjer det mye positivt. Den første av de nye gassfergene til Vestfjordbassenget er sjøsatt. En viktig del av vegpakke Salten er åpnet, med tidsbesparelser på reisetiden mellom Bodø og Fauske. På Helgeland bygges Toventunnelen, som knytter Sandnessjøen til stamveinettet med betydelig innsparing av reisetid. Mange veiprosjekter står i kø i Nordland. Realiteten er at uten bompenger og vilje til politisk enighet i kommunene som berøres, vil svært få av disse prosjektene bli realisert. Ensidig fokus på ulemper med bompenger setter nå en effektiv stopper for realiseringen av vegpakke Helgeland, prosjektet med størst nytte for næringslivet i Nordland og regionen Helgeland. I reiselivet satses det

på nye hoteller både i Narvik og Bodø, og den første direkteruten til utlandet går nå fra Bodø til Grand Canaria. God lønnsomhet de siste årene har styrket bedriftenes investeringskapasitet, og mange planlegger nå investeringer for å videreutvikle bedriftene og utnytte nye muligheter.

IMPORTERT URO

En høy eksportandel i alle Nordlandsregioner gjør økonomien sårbar for konkurranse og konjunkturerendringer. En stor del av solcelleindustrien forsvant i 2011 med et jobbtap på 510 personer. I tillegg har det forsvunnet et ukjent antall jobber hos underleverandører. Svært mange høykompetansearbeidsplasser blir berørt

og det vil ta tid før arbeidsstokken finner nye jobber.

De fleste bedriftene har så langt håndtert utfordringene som følge av finansuroen. Det er få permitteringer og bedriftene har kontrakter for store leveranser i 2012. Unntaket er solcelleindustrien og underleverandører, som står foran et skjebneår i 2012.

OMSETNINGSREKORD

Nordlandsbedriftene setter ny omsetningsrekord i 2011, etter en sterk opphenting etter finanskrisen i 2008 og 2009. Omsetningen når i 2011 129,3 milliarder. Etter sterk vekst i 2010, fortsatte fremgangen i 2011, men på et lavere nivå. Det er en omsetningsvekst på 1,8 % totalt i 2011 etter en meget sterk vekst på 9,6 % i 2010. Nordlands største sektor i 2011 er industri og bygg og anlegg med hele 46,4 milliarder i omsetning. Sterkest vekst i omsetningen har Helgeland og Vesterålen, drevet av metallproduksjon og lakseoppdrett. 2010 og 2011 kjennetegnes av god lønnsomhet og driftsmarginer på 9 % i 2010 og 7,8 % i 2011 legger igjen store overskudd. Sterkest lønnsomhet har havbruk og fiskeri med 17,1 % og tjenesteyting mot bedrifter med 10,1 %. Regionen med høyest lønnsomhet er Vesterålen fulgt av Salten. En stor havbrukssektor og lønnsomme bygg- og anleggsbedrifter drar opp Vesterålen, mens en stor tjenestesektor som drar opp Salten.

God lønnsomhet gjør at bedriftene har kunnet styrke egenkapitalen etter at mange opplevde røde tall i 2009 og første del av 2010. Bedriftenes egenkapital økte i 2010 og 2011 med 9 milliarder til 56,6 milliarder i 2011. Økt inntjening har gitt økt investeringsevne. Bedriftene økte total kapitalen med 30 milliarder fra 2009, til 181,1 milliarder.

Egenkapitalandelen i Nordland er 31,2 % i 2011. Avstanden opp til landsgjennomsnittet reflekterer forskjeller i næringsstruktur og få hovedkontorer. Høyest

egenkapitalandel har industrien med 33,2 %, og raskest vekst i egenkapitalandelen har havbruk og fiskeri etter sterke resultater. Helgeland og Ofoten er regionene med høyest egenkapitalandel. Ofoten har sterkest vekst i egenkapital som følge av at Hurtigruten er tilført kapital, samt store investeringer i malmtransport. Avkastningen på totalt investert kapital er høyest i Vesterålen og Lofoten, med 10,3 % og 13,9 % drevet av fiskeri, havbruk, forproduksjon og bygg og anlegg. I kroner er avkastningen størst i Salten, der 4,9 milliarder tilfaller kapitaleierne, drevet av tjenestesektoren, kraft og industri. Kapitaleierne i Vesterålen får formidable 4 milliarder tilført siste år, drevet av fiskeoppdrett, forproduksjon og bygg- og anleggsbedrifter. Økonomisk er bedriftene i en sterk posisjon når de nå skal gjennom en periode med svakere etterspørsel ute og forsiktigere hjemmemarked.

God aktivitetsvekst i 2010 og 2011 fikk fart på jobbskapingen i fylket. I løpet av de to siste årene er nedgangen i sysselsetting som følge av finanskrisen i 2008/2009 tatt igjen og ny sysselsettingsrekord settes med 115285 personer i 2011. Det er 815 flere sysselsatte enn i forrige toppår 2008. I hvilken grad privat sektor rammes i 2012 avgjøres av hvor lang varighet finansuroen ute i Europa får. De første tegnene på forbedringer er kommet, og vår store offentlige sektor og effektive industri demper faren for nedgang i sysselsettingen i 2012. Den viktigste kilden til nye jobber i Nordland er kommunal- og statlig helse og omsorgssektor. Netto tilgang av nye jobber kommer i all overveiende del i kategorier som krever høgskole/universitetsutdanning, og det er godt nytt at det igjen blir flere i aldersgruppen 20 til 40 år i Nordland.

Folketallet i Nordland økte i 2011 med 1008 innbyggere. Det er en lovende trend at det er vekst i aldersgruppen fra 20 til 40 år, etter en årrekke med stor netto utflytting. Sterkere jobbskaping må til for å få flere innbyggere i Nordland. Store årskull

står nå foran pensjon, mens kullene på vei inn i arbeidsmarkedet er mindre. Behovet for flere innflyttere øker sterkt de kommende årene og de 8100 arbeidsinnvandrere Nordland har, vil bli flere.

Lønnsveksten i Nordland gir innbyggerne det høyeste velstandsnivået noen gang. Lønnsnivået når 90,4 % av landsgjennomsnittet. Bruttoinntekten er økt med 29,4 % på 5 år. Kvinner bosatt i bykommunene i Nordland, er den eneste gruppen av innbyggere med inntekt over landsgjennomsnittet for sin gruppe.

REGIONENES UTVIKLING

I tabellen nedenfor er utviklingen i Nordlands regioner sammenlignet. Utviklingstrendene er beskrevet i tekstboksene på høyre side.

Hver region er nedenfor rangert fra best score til lavest score på den enkelte indikator. Kriteriene lagt til grunn er % vis vekst i omsetning for perioden 2009 til 2011. Regionenes lønnsomhet rangeres etter den gjennomsnittlige driftsmargin i 2010 og 2011. Rangeringen for avkastning på total kapitalen, er regionens gjennomsnittlige avkastning på totalt investert kapital siste to år. Regionens utvikling i soliditet rangeres etter vekst i investert egenkapital siste to år. Sysselsettingsutviklingen rangeres etter regionens % vise netto jobbskaping siste fem år. Regionens befolkningsutvikling rangeres etter regionens % vise vekst i antall innbyggere siste fem år. Felt markert med grønn farge indikerer at regionens utvikling er over gjennomsnittet for Nordland. Gult betyr svakere utvikling enn enn fylkesgjennomsnittet. En stjerne markerer regionen med størst endring målt i kroner eller antall.

REGIONENS RELATIVE UTVIKLING

	VEKST I OMSETNING SISTE TO ÅR	NÆRINGS- LØNNSOMHET SISTE TO ÅR	RENTABILITET SISTE TO ÅR	VEKST I EGENKAPITAL SISTE TO ÅR	VEKST I SYSSELSETTING SISTE FEM ÅR	BEFOLKNINGS- VEKST SISTE FEM ÅR
HELGELAND	3	5	3	3	3	2
SALTEN	4*	2*	4*	5*	1*	1*
OFOTEN	2	4	5	2	4	4
LOFOTEN	1	3	2	4	2	3
VESTERÅLEN	5	1	1	1	5	5

HELGELAND

→ Helgelandsregionen har hatt en sterk vekst i omsetning etter 2009. Gode eksportkonjunkturer både for metaller og laks har sammen med en raskt voksende petroleumsaktivitet stimulert til vekst. Utviklingen er også god innenfor varehandel, transport og bergverk. Attraktive karrieremuligheter relatert til petroleum, driver frem en omstilling av arbeidsmarkedet. Endringene er merkbare, med flere tjenestjobber og flere nye arbeidsgivere innenfor petroleumssektoren og basedrift. Etter hvert som petroleumsaktiviteten øker, vil dette skape mange nye jobber på Helgeland, og øke kampen om arbeidskraften. På Helgeland har tilgangen på attraktive jobber tiltrukket seg flere unge arbeidstakere. Dette slår spesielt positivt ut i Rana og Brønnøysund. Helgeland plasserer seg for tiden midt på treet i utviklingsnivå i Nordland.

LOFOTEN

→ Lofoten ligger over fylkessnittet i vekst i næringslivets aktivitet, kapitalavkastning og vekst i sysselsettingen. Økte fiskekvoter, strukturering av fiskeflåten, økt varehandel og flere turister skaper økt omsetning. Økt aktivitet og satsning på utvikling av sentraene i Lofoten gir nå vekst i sysselsettingen, og befolkningsutviklingen er mindre negativ enn tidligere år. Det er gledelig at kapitalavkastningen er økt i Lofoten og ligger over gjennomsnittet, noe som vil styrke egenkapitalen. Det skjer mye bra i Lofoten. Utviklingen av Svolvær har økt turismen sterkt til regionen, veinettet forbedres, fiskeriene nyter godt av flere år med økende kvoter, og bygg og anleggsbedriftene i regionen har mange oppdrag i og utenfor regionen.

SALTEN

→ Salten påvirkes negativt av nedleggelsene i Glomfjord og av negative konsekvenser for underleverandører. Det tar nødvendigvis noe tid før arbeidsmarkedet har absorbert de som blir ledige, og aktivitetsnivået igjen øker totalt sett. Omstillingen i industrien i Salten bidrar nå til å dempe vekst, lønnsomhet og egenkapitalbyggingen. I en vanskelig periode spiller arbeidsmarkedet i Bodø en svært stabiliserende rolle. En stor tjenestesektor og mange offentlige arbeidsplasser vil gi en langt mer positiv utvikling i 2012. Salten er den viktigste regionen for folketallet i Nordland. Det skjer mye positivt i Salten. Sykehuset bygges ut, vegpakke Salten bygger nå Tverlandsforbindelsen, det bygges kulturhus i Bodø, nytt hotell, og Nordlands største kjøpesenter er nettopp åpnet. Også i Indre Salten skjer det en positiv utvikling med Fauske Handelspark, og betydelige investeringer ved Elkem Saltens anlegg i Sørfold. Videreføring av kampflybase, og etablering av driftsorganisasjon for Luva feltet vil være tiltak som vil gi Bodø og Salten stor trekraft.

VESTERÅLEN

→ Høy stabil aktivitet i havbruk, forproduksjon, bygg og anleggsbedriftene, og logistikkbedriftene gjør at Vesterålen er på topp i lønnsomhet og kapitaloppbygging i Nordland. Aktiviteten vokser imidlertid ikke så mye at sysselsettingen øker. Dermed har også Vesterålen den svakeste befolkningsveksten i Nordland i perioden. Det er fortsatt nedgang i sysselsettingen innenfor tjenestesektoren i regionen, og reiselivet er stabilt. Det skjer mye positivt i Vesterålen. Kystvaktens hovedkvarter er nå flyttet til Sortland, noe som tilfører mange kompetansearbeidsplasser. Oppstarten av den store utbyggingen av sykehuset på Stokmarknes markerer en stor milepel for regionen. Det er også positivt at flere velger å bosette seg i sentrumskommunene i regionen, selv om regionen altså har den svakeste befolkningsutviklingen i Nordland.

OFOTEN

→ Ofoten er fortsatt preget av utfordringene som nedleggelsen av solcelleindustrien har ført til. Regionen scorer under gjennomsnittet på jobbskaping og befolkningsvekst. Lønnsomheten preges fortsatt av de utfordringer Hurtigruten har og svake industriresultater. Det er gjennomført og kommer flere større investeringer og ny virksomhet i Narvik. Åpning av et nytt hotell, renovering av eksisterende hotell, byggingen av Nordkraft Arena og Coop OBS stimulerer økonomien og næringslivet. Oppstarten av Northland Resources nye utskipningsanlegg for jernmalm er nært forestående. Det er også betydelige investeringsplaner på LKAB's anlegg som vil bidra positivt. Den største nyheten for Ofotens samferdsel er igangsettingen av arbeidet med Hålogalandsbroen, som vil forbedre samferdselen i regionen markant.

NY OMSETNINGSREKORD TROSS URO I ØKONOMIEN

Nordland skaper 56 % av næringsaktiviteten i nord

MOMEK Foto: Bjørn Leirvik

Nordlandsbedriftene har i 2011 en langt sterkere vekst enn forventet. Bedriftene fikk vind i seilene inn i 2010, og omsetningen vokste med rekordhøye 9,6 % i 2010. 2011 startet meget godt med en vekst til 129,3 milliarder i omsetning (opp 1,8 %). Nordland utgjør 56 % av næringslivet i Nord-Norge. Finansuro, nedleggelse i solcelleindustrien, lavere metallpriser og fall i lakseprisene, gir eksportørene utfordringer inn i 2012. Når konjunktorene svinger nedover for så store deler av eksporten, er Nordland sårbart. Neste år forventes derfor et omsetningsfall på 1,5 %

totalt sett. Utviklingen i Nordland ventes i 2012 å bli svakere enn for AS Norge, der en forventer en vekst på 2,1 %. Likevel, det er mange lyspunkter inn i 2012. Bedriftene er finansielt i god form, de produserer miljøvennlig, er flinke til å omstille seg, det er god vekst innenfor bygg og anleggsvirksomhet og petroleumsorienterte bedrifter. Høyere privat velstand stimulerer sammen med lav rente til god lokal økonomi i 2012.

IMPORTERT SÅRBARHET

En eksportandel på mellom 18 % og 28

% i fylkets regioner, gjør økonomien sårbar for svingninger i internasjonale konjunkturer. Importert usikkerhet kan skape negative effekter i Nordlandsøkonomien i 2012. De fleste bedriftene har så langt håndtert utfordringene med få permitteringer. Unntaket er omfattende oppsigelser innenfor solcelleindustrien, og underleverandører. Dette er den største nedleggelsen i Nordland etter årtusenskiftet. Det pågår nå en omfattende innsats for omstilling i de berørte lokalsamfunnene. Ved inngangen til 2012 er kun deler av REC MonoWafer fabrikk i drift.

Mer enn 500 arbeidsplasser forsvinner. Svært mange høykompetansearbeidsplasser blir berørt og det vil ta tid før arbeidsstokken finner nye jobber.

NÆRINGENE

Utviklingen i 2011 er todelt for næringslivet. Vi påvirkes i slutten av 2011 av svak økonomi ute i Europa, mens vi på samme tid har en sunn økonomi lokalt. I 2011 økte sysselsettingen i Nordland og arbeidsledigheten forble lav. Årsaken til svekkelsen av veksten i nordlandsøkonomien i 2011, er at havbruksbedriftene møter et marked med lavere volumvekst, sterk pris konkurranse fra Chile. Også metallbedriftene rammes av svak vekst i EU og USA, og opplever lave priser i verdensmarkedet for både aluminium-, ferro-, stål- og silisiumbaserte metaller i 4. kvartal 2011. For eksporten av hvitfisk ble hele 2011 et meget godt år. Fasiten er store volumer og økende etterspørsel som følge av lavere fangster andre steder i verden. Den største negative effekten i 2011 får Nordland fra redusert eksport fra solcelleindustrien.

For 2011 er fasiten at veksten i bedriftenes omsetning har vært positiv på 1,8 %. Ingen næringer rapporterer om nedgang i aktiviteten, men prisfall rammer eksport spesielt. Veksten har vært sterkest innen tjenesteyting rettet mot bedrifter, bygg og anlegg og i oljeleverandørnæringen, med en økning på mellom 3 % og 5 % i omsetning.

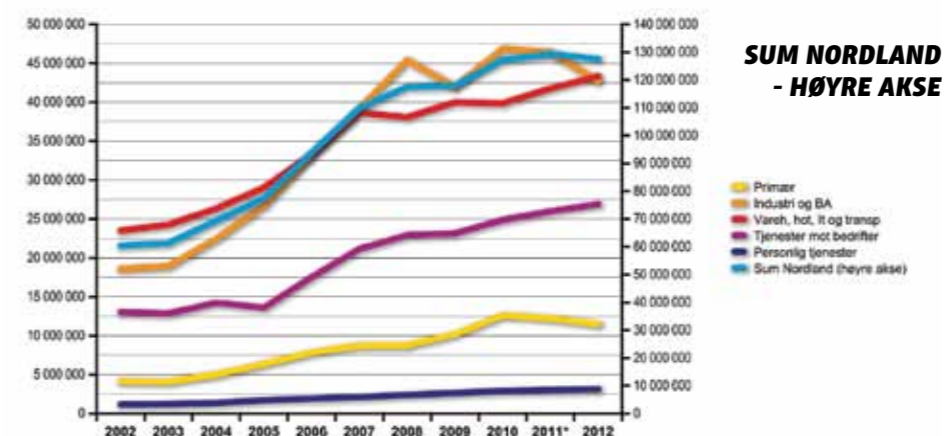
Hjemmemarkedsindustrien hadde en vekst på nær 4 % i 2011. Næringsmiddelindustrien hadde god vekst som følge av økte volumer av fisk og fiskemat. Mekanisk industri har svak aktivitet i starten av 2011, men situasjonen forbedret seg mot slutten av 2011. Innen bygg og anlegg ble aktiviteten over normalen i store deler av av 2011. Året startet forsiktig, men sektoren har opplevd flere oppdrag, og økt bygging av boliger og infrastrukturprosjekter. Spesielt er byggeaktiviteten høy i Bodø. For utstyrløvere leverandørene til skip har året vært svakt. Skipsdelen av markedet har hatt lav aktivitet, mens leverandører av utstyr med bruksområder innenfor bergverk, offshore og petroleum har økt aktiviteten. Året startet godt for leveandørene til oppdrettsektoren med stor investeringsaktivitet. Sterkt prisfall utover 2011 har dempet aktiviteten i markedet.

Varehandelen har økt kapasiteten betydelig i 2011. Nye varehus både i Narvik, Bodø, og Mo i Rana skaper vekst og økt handel. Det er solgt rekordmange biler i 2011 og mange har investert i møbler og utstyr til hjemmet.

Tjenesteyterne opplevde god etterspørsel frem til slutten av 2011, da uroen i økonomien påvirket kundene negativt. Bedriftene innenfor vedlikeholdstjenester og markedsførings tjenester merket usikkerheten hos kundene først.

**BAK DISSE
SKYENE ER
UTSIKTENE GODE
FOR STORE DELER AV
NORLANDS
NÆRINGS-
LIV**

OMSETNING NORDLAND 1000 KR

Transportørene har vært gjennom en vanskelig periode etter finanskrisen med sterk konkurranse fra internasjonale tilbydere. Økende volumer av fisk har i 2011 bidratt til vekst sammen med økte volumer av matvarer og byggevarer. Vi reiser også mye mer i 2011, noe som både flyselskaper og lufthavnene har nytt godt av. Reiselivet legger bak seg et godt år med 7 % vekst i Nordland drevet av flere forretningsreisende og fritidsreisende.

Eksportindustrien har i 2011 drevet med tilnærmet full kapasitetsutnyttelse. Unntakene er solcelleindustrien med omfattende nedleggelse.

Leverandørene til petroleumsnæringen hadde økende tilgang til oppdrag i 2011. Fortsatt er den store utfordringen å komme inn på oppdrag som hovedleverandør. Mange nordlandsbedrifter kan bidra langt mer enn i dag om de slipper til hos de store utbyggerne.

2012

→ Petroleumsnæringen er raskt fremvoksende i Nordland. Lokale aktører makter bare å utnytte en brøkdel av mulighetene. En langt sterkere satsning må til i 2012.

→ Beslutningen om utbygging av LUVA-feltet nærmer seg. Det er nå det gjelder å sikre at driftsorganisasjonen for LUVA legges til Nordland

→ Havbruksnæringen går et tøft år i møte. Sikring av de lokale aktørenes fotfeste i fylket må prioriteres

→ Infrastrukturinvesteringer i Nordland står i stampe som følge av lokal uenighet og midler forsvinner til andre fylker. Forbedringer av infrastruktur er et viktig bidrag til næringslivets infrastruktur.

→ Nordlandssamfunnet har for liten forskningsaktivitet. Større satsning på FOU sektoren gjennom rekruttering av personell som har interesse for FoU arbeid sammen med næringslivet, større satsning på utdanning, forskning i ingeniørfagene, er tiltak med stor betydning for fremtidig utvikling.

→ Også bedriftene trenger økt kompetanse i FoU aktivitet, og økt samarbeid og programsatsninger mellom bedrifter og forskningsinstitusjonene er et viktig satsningsområde.

REGIONENE

Helgeland utgjør 26 % av omsetningen i Nordland (33,8 milliarder). Veksten er i 2011 på 1,7 %. Lavere eksportverdi til tross, økende aktivitet i petroleumsnæringen og bygg og anlegg bidrar til netto omsetningsvekst i 2012. I 2012 forventes det en nedgang i omsetningen på 2,7 % direkte forårsaket av reduserte priser på eksportproduktene metall og laks.

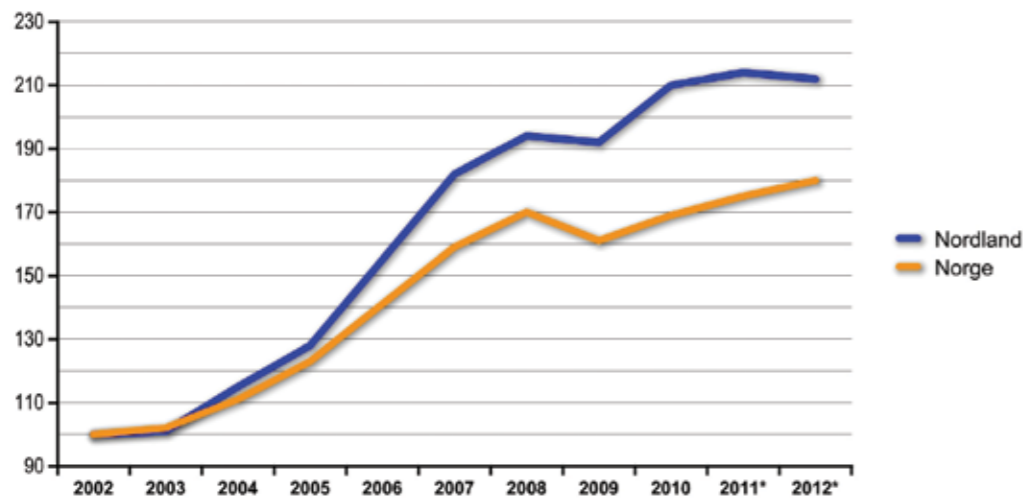
Salten regionen er Nordlands største, med en andel på 36 % av omsetningen (46,2 milliarder). Veksten ble i 2011 på 2,1 %,

og forventningen til 2012 er en vekst på 1,3 %. Veksten i Bodø er regionens viktigste drivkraft, og mer enn kompenseres for omsetningsfall i industrien i regionen. Spesielt er fremgangen i varehandel og tjenestesektoren sterk.

Vurderes Ofoten, Lofoten og Vesterålen under ett, utgjør disse regionene i alt 38 % av omsetningen i fylket (49,3 milliarder). Veksten er 1,5 %, og i 2012 ventes en nedgang på 2,5 %, som følge av lavere laksepriser, vanskeligere marked for en del typer hvitfisk og lavere eksport av sol-

celler. Reduserte eksportinntekter demper i 2012 veksten i alle regioner av Nordland. Sterkest negativ effekt får Helgeland, Ofoten, og Lofoten.

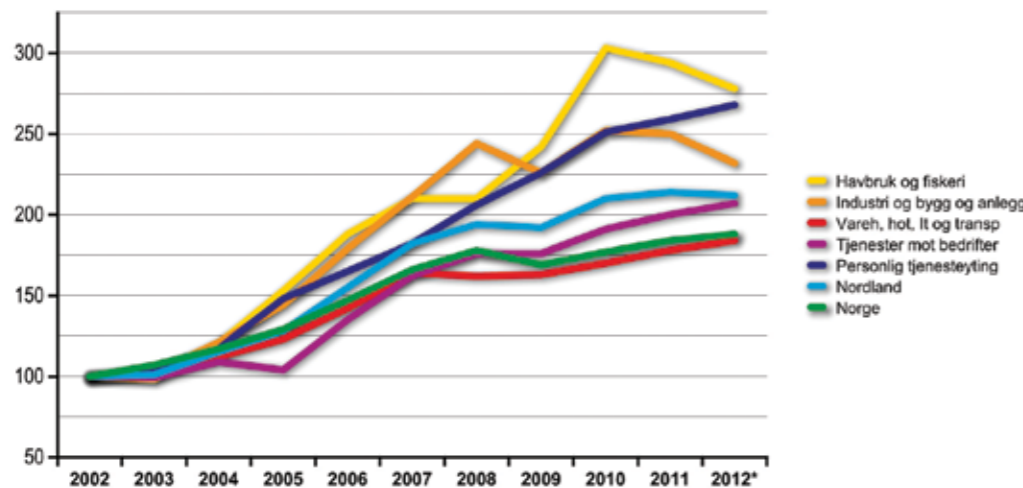
OMSETNINGSUTVIKLING NORDLAND OG NORGE

INDEKS ÅR 2002 = 100

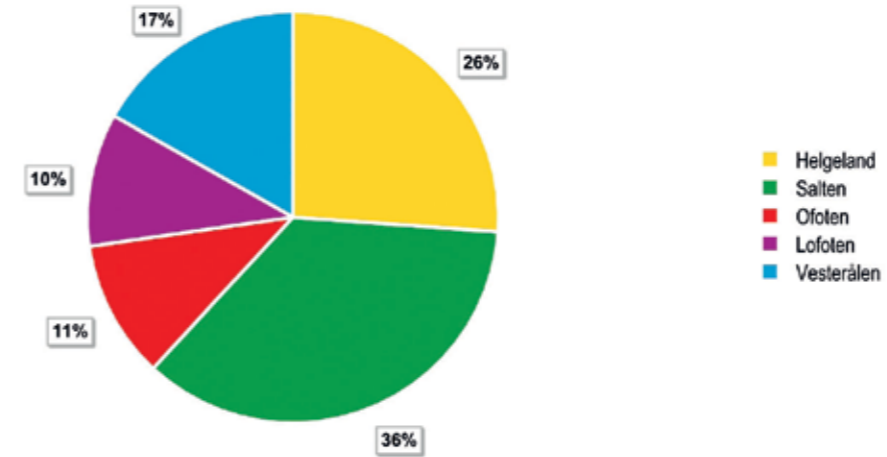
(SUM OMSETNING 2011 = 129,3 MILLIARDER)

UTVIKLING I OMSETNING BRANSJEINDELTE NORDLAND

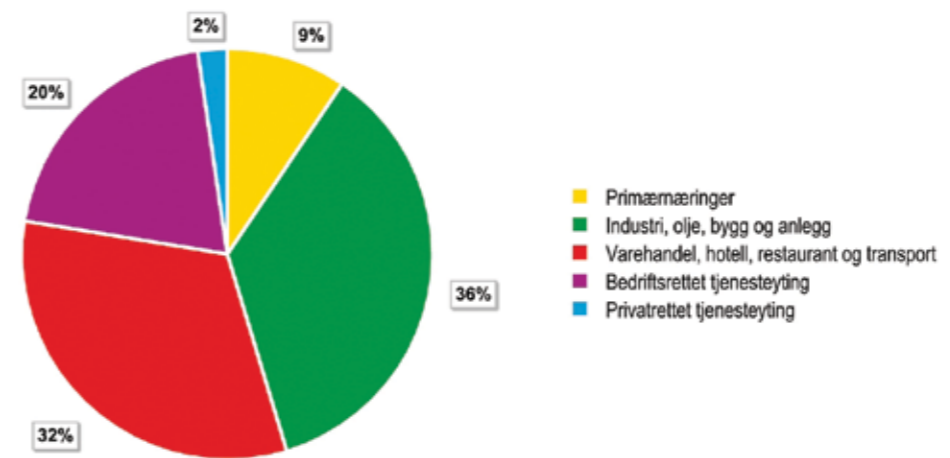
INDEKS ÅR 2002 = 100

OMSETNING FORDELT PÅ REGION I %

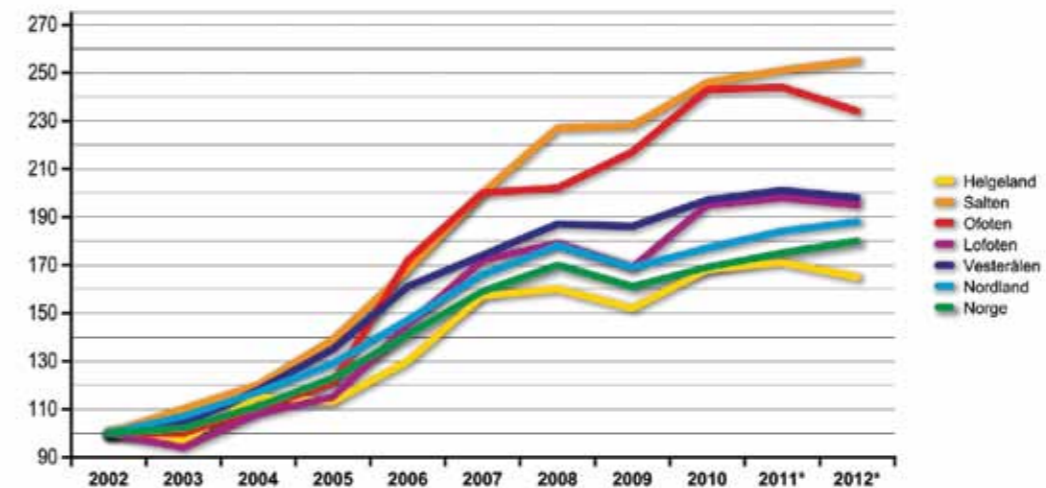
SUM OMSETNING = 129,3 MILLIARDER

FORDELING OMSETNING PÅ HOVEDBRANSERBRANSJER I %

SUM OMSETNING = 129,3 MILLIARDER

OMSETNINGSUTVIKLING FORDELT PÅ REGION

INDEKS ÅR 2002 = 100

LØNNSOMME NORDLAND

Mulighetene til lønnsomhet er hovedårsaken til at kapital investeres i Nordland. Hele 63 % av driftsresultatene i Nord-Norge genereres i Nordland. Lønnsomheten ble langt bedre enn forventet i 2010 og 2011. Gunstige priser i eksportmarkedene i 2010 og 2011 bidro sammen med god aktivitet i hjemmemarkedsbedriftene til god lønnsomhet. I 2010 oppnådde bedriftene 11,5 milliarder i driftsresultat. På tross av et svakere fjerdekvartal i 2011, er driftsresultatet akseptable 10,1 milliarder. Havbruk står de to siste årene for henholdsvis driftsmarginer på 22,1 % og 17,2 %. Sterk lønnsomhet gjør at bedriftene har et godt utgangspunkt når de går inn lavkonjunkturer og urolig verdensøkonomi. De siste åtte årene er det kun i 2009, at resultatgraden i Nordland kom under landsgjennomsnittet. Svake konjunkturer ventes i 2012 å gi lavere driftsresultater innen eksportbedriftene. Øvrige deler av næringslivet forventer driftsmarginer på nivå med 2011.

MOMEK Foto: Bjørn Leirvik

Fasiten er at Nordland kun i 2009 viste lavere lønnsomhet enn landsgjennomsnittet de siste åtte årene. Bedriftenes finansielle stilling er derfor styrket, og det er særlig gledelig at egenkapitalen i bedrifter innenfor havbruk og kraftproduksjon med eierskap i Nordland er styrket. Driftsresultater over landsgjennomsnittet er svært viktig for fortsatt investeringsvilje blant bedriftseiere i Nordland.

NÆRINGENE

Målt i kroner bidro industri, bygg og anlegg og kraftproduksjon med et driftsre-

sultat på hele 4,1 milliarder i 2010 og 3,7 milliarder i 2011. Gode priser for fisk og metaller bidro til at resultatgraden nådde 8,0 % i 2011, ned fra 8,8 % i 2010. Industrien leverer klart over landsgjennomsnittet i perioden.

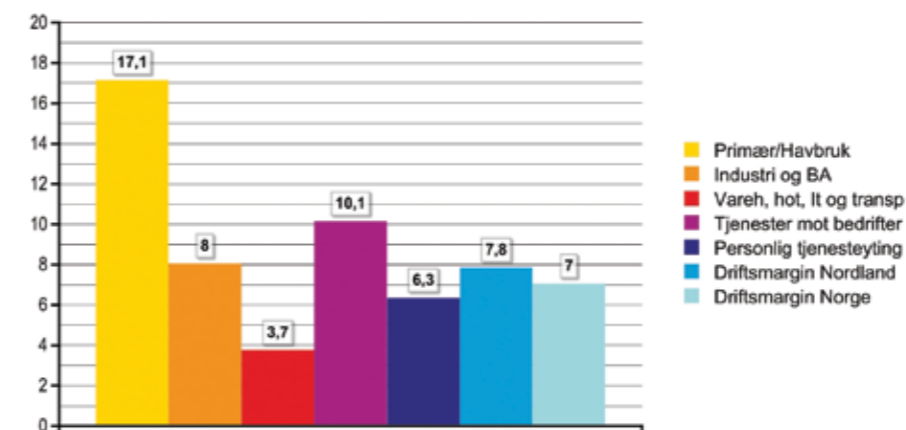
Havbruks- og fiskerisektoren har en formidabel lønnsomhet med driftsresultat på hele 2,8 milliarder i 2010 og 2,1 milliarder i 2011. Resultatgraden er rekordhøy for Nordland med 22,1 % i 2010 og 17,1 % i 2011. Selv om lakseprisene har falt kraftig, opplever andre deler av fiske-

risektoren god lønnsomhet, og selv om fangstvolumene på sild og makrell er falt, er prisene seksdoblet siden 2009.

Tjenestesektoren bidrar med driftsresultat på 2,7 milliarder i 2010 og 2,6 milliarder i 2011. Det er en resultatgrad på 11,1 % og 10,1 % i henholdsvis 2010 og 2011. Etter havbruk- og fiskeri, er tjenestesektoren den nest mest lønnsomme sektoren i Nordland.

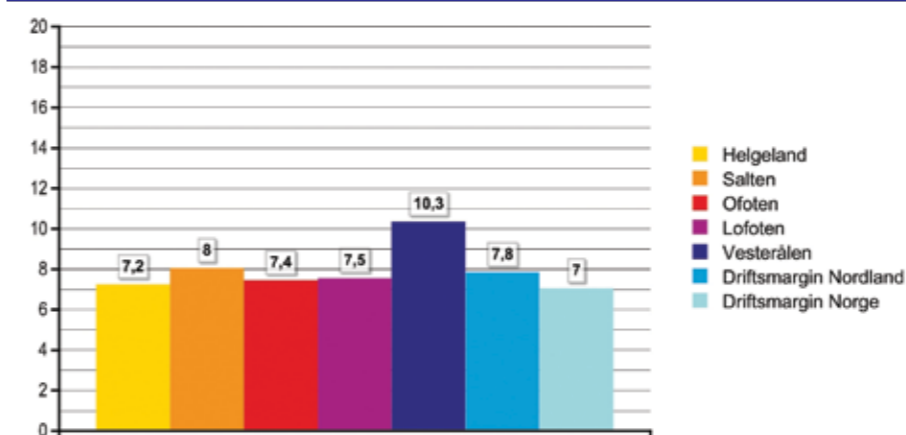
Virksomhetene innenfor varehandel, transport, reiseliv, og kommunikasjon

DRIFTSRESULTAT I % AV OMSETNING PER BRANSJE

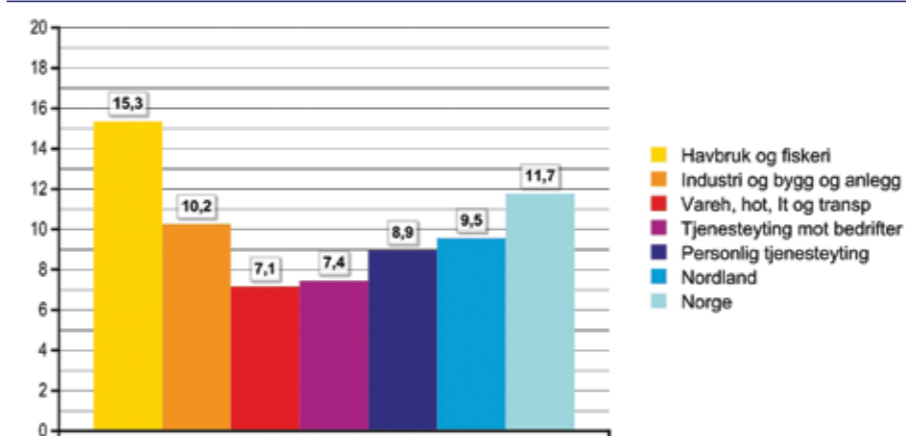
SUM DRIFTSRESULTAT
2011 = 10,1 MILLIARD

DRIFTSRESULTAT I % AV OMSETNING PER REGION

SUM DRIFTSRESULTAT
2011 = 10,1 MILLIARD

TOTALKAPITALRENTABILITET PER BRANSJE

SUM TOTALKAPITAL
= 181 MILLIARDER

DRIFTSMARGIN I % NORDLAND OG NORGE

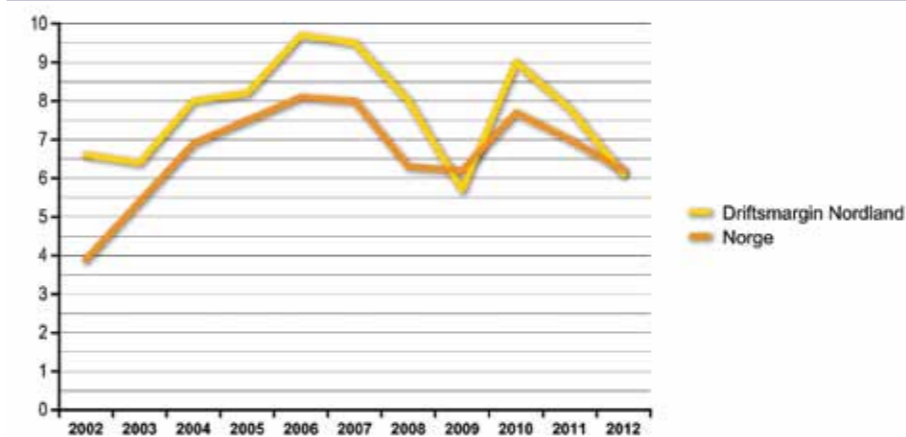

Foto: Jean Gaumy/Norwegian Seafood Export Council

genererer driftsresultater på 1,6 milliarder i 2010 og 1,5 milliarder i 2011. Resultatgraden er på henholdsvis 4,1 % i 2010 og 3,7 % i 2011. Sektoren er målt i omsetning fylkets nest største i 2011, og har stor betydning for sysselsettingen i Nordland. Sektoren kjennetegnes av bedrifter med store omsetningsvolumer. Hvis finansuroen på sikt svekker innenlandsøkonomien, vil selv moderate reduksjoner i priser, raskt gi negative utslag for lønnsomheten.

Personlig tjenesteyting og omsorg bidrar med et driftsresultat på 185 millioner i 2010 og 190 millioner i 2011. Resultatgraden er på 6,3 % i 2010 og 6,2 % i 2011. Nordland har totalt sett en klart bedre driftsmargin enn AS Norge både i 2010 og 2011.

I 2012 ventes driftsmarginen i Nordland å ligge på 6,1 %, det samme nivået som AS Norge, som følge av negativ marginutvikling for store deler av eksportbedriftene. Bedriftenes driftsmarginer viser en svakt fallende trend for fylket sett under ett. Meldinger om marginfall kommer hovedsakelig fra eksportbedriftene der

det tar tid å tilpasse råvarepriser til fallende markedspriser. Innen havbruk er det økt konkurranse og sterk volumvekst, som nå presser prisene ned mot produksjonskostnad i en periode.

God aktivitet innen bygg og anlegg som følge av flere prosjekter og en mild høst og vinter, bidrar til at hjemmemarkedsindustrien øker driftsmarginen sammenlignet med for 12 måneder siden. Bransjen ligger på eller over bransjegjennomsnittet for Norge. Også næringsmiddelindustrien har økende marginer, der hovedårsaken er lavere gjennomsnittlige råstoffpriser sammenlignet med 2010. Fordi verkstedbedriftene har varierende aktivitet, er lønnsomheten varierende, best er lønnsomheten hos bedrifter rettet mot byggesektoren.

Innad i Nordland er det hele 3,1 % forskjell mellom driftsmarginen i den mest lønnsomme regionen, Vesterålen (10,3 %), og regionen med lavest lønnsomhet i 2011, Helgeland (7,2 %). Mellom disse ytterpunktene finner vi Salten på 8 %, Lofoten på 7,5 % og Ofoten på 7,4

% driftsmargin. Alle regionene i Nordland har dermed høyere lønnsomhet enn landsgjennomsnitt på 7,0 %. Hovedforklaringen er eksportbedriftenes sterke ytelse i 2010 og 2011. I 2012 gir de samme bedriftene et marginfall slik at nivået kommer ned på landsgjennomsnittet. I 2012 forventes marginene å bli høyest i Salten, og svakest i Lofoten.

**BEDRIFTENES
FINANSIELLE
STILLING ER STYRKET
ETTER GODE
RESULTATER I 2010-
2011**

2012

→ Fokus på marginer vil kjennetegne 2012 for det store flertallet av bedriftene.

→ Redusert nyskaping og økt fokus på strømlinjeforming av produksjon, er forventet.

→ Behovet for tjenester vil øke som følge av at bedriftenes omstillingsprosesser.

→ Varer perioden med lave marginer lenge, vil det få konsekvenser, først i form av nedleggelse av eksportbedrifter eid av større konserner.

→ Finansuroen setter standarden for hva som kreves av bedriftene, de som ikke klarer å omstille seg vil få store problemer i 2012.

BETYDELIGE INVESTERINGER

Verdiene i Nordlandsbedriftene har aldri vært større. I alt er det nå investert 181 milliarder i bedriftene i Nordland. Dette utgjør 57,3 % av total kapital som er investert i Nord-Norge. Egenkapitalandelen er på 31,2 %, mot et gjennomsnitt på landsbasis på 41 %. Den lavere egenkapitalandelen er et resultat av den sammensetning av bedrifter vi har og få hovedkontorer. Egenkapitalen investert i Nordland øker til 56,5 milliarder, en økning på 4,4 milliarder i 2011. Nordland kjennetegnes av meget effektiv kapitalbruk med rask omløpshastighet og høy produktivitet. Hele 70 % av egenkapitalen er investert innen industri og eiendom, mens den beste avkastning per investert krone er å finne innen havbruk og eksportindustri i 2011. Større internasjonal usikkerhet gir erfaringsmessig økte krav til soliditet i finansmarkedene. Dagens egenkapitalsituasjon kan derfor skape utfordringer for videre investeringer i Nordland.

MOMEK Foto: Bjørn Leirvik

Egenkapitalen i Nordlandsbedriftene er styrket med hele 9,1 milliarder siden 2009. Egenkapitalen har igjen utløst låneopptak på i alt 20,9 milliarder i 2010 og 2011 og utgjør nå 31,1 %. Perioden etter finanskrisen har gitt en historisk rask vekst i total kapitalen bedriftene har med hele 30 milliarder, en god prestasjon tatt i betraktning at de fleste andre land rundt Norge tærer på kapitalen. I samme periode er total kapitalavkastningen økt fra 7,9 % til 9,5 %, som ligger noe under landsgjennomsnittet på 11,7 %. Avkastningen for Norge får god hjelp av en lønnsom tjenestesektor innen finans og petroleum. Fallende rentenivå gir lavere finanskostnader for bedriftene.

En større andel av avkastningen tilfaller dermed eierne av egenkapitalen. En stabil utvikling i egenkapitalandelen indikerer at det ikke tas ut ekstraordinære utbytter i Nordland og det er stor fremtidsstro i bedriftene. Kapitalmessig er derfor bedriftene godt rustet for et urolig 2012, og avkastningen i Nordland er både stabil og høy, noe som gjør regionen attraktiv for både nasjonal- og internasjonal kapital.

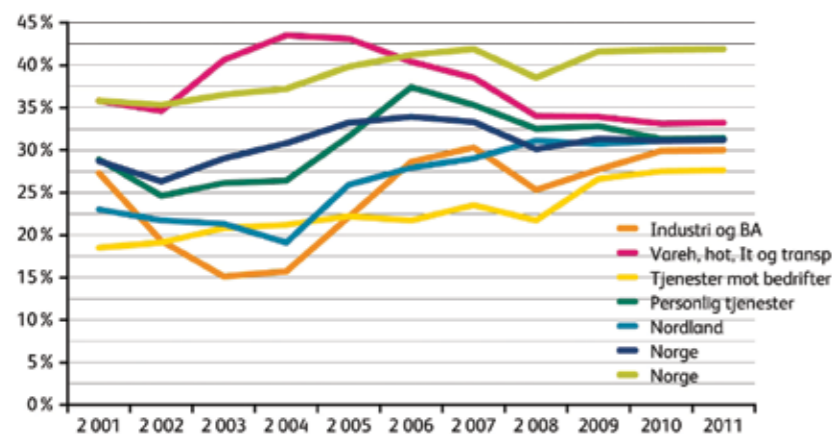
NÆRINGENE

Industri, kraftproduksjon og bygg og anlegg har 36,3 % av total kapitalen investert i Nordland. Total kapitalen i denne sektoren utgjør 65,8 milliarder. God inntjening

etter 2009 har økt total kapitalen i sektoren med 9,8 milliarder siden 2009. Egenkapitalandelen er i gjennomsnitt 33,2 %, en nedgang fra 38 % før finanskrisen satte inn i 2009. Industrien gir den nest høyeste total kapitalavkastningen med 10,2 %.

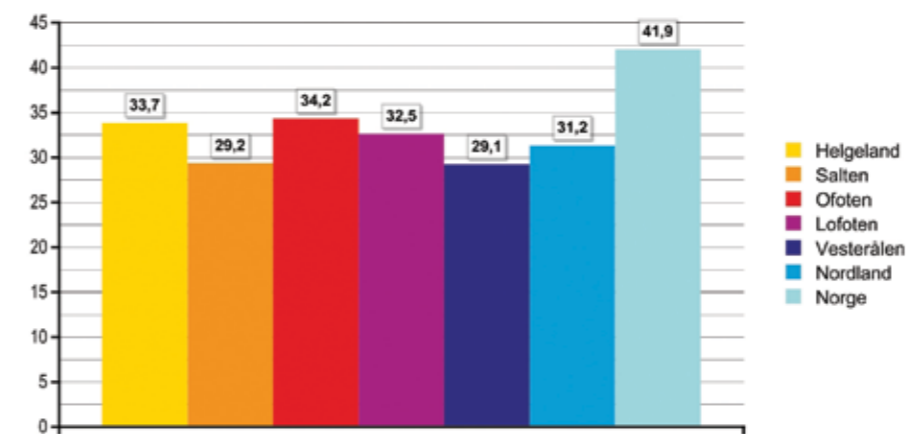
Havbruk og fiskeri har som følge av gode resultater kunnet bygge opp kapital både i havbruksbedriftene og i fartøydriften i perioden fra 2009 til 2011. Sterkest er veksten i total kapitalen innen havbruk. Total kapitalen utgjør 25,3 milliarder, en økning på 2,7 milliarder fra 2009. Egenkapitalandelen har økt fra 27,7 % i 2009 til 30 % i 2011. Sektoren har brukt over-

UTVIKLING I EGENKAPITALANDEL I % PER BRANSJE NORDLAND

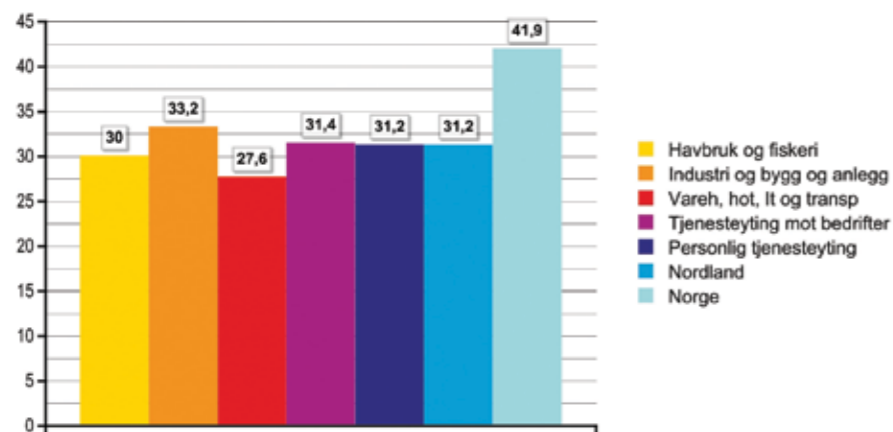

SUM EGENKAPITAL = 56,5 MILLIARDER

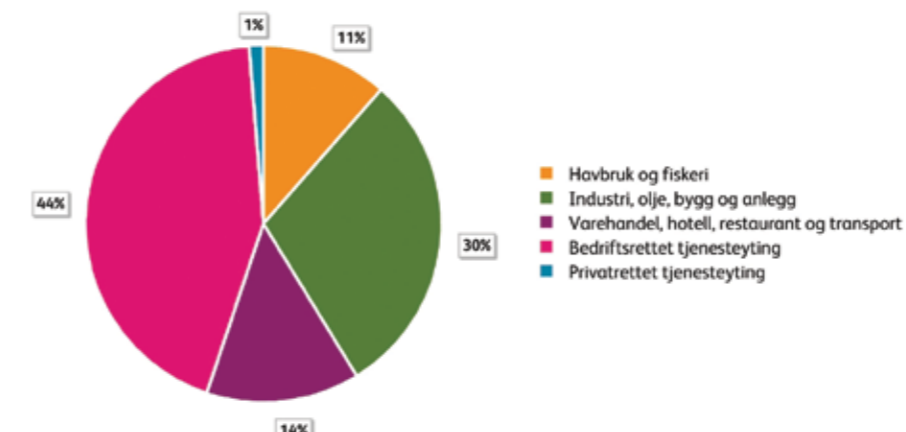
EGENKAPITALANDEL PER REGION 2011

EGENKAPITALANDEL I % PER BRANSJE 2011

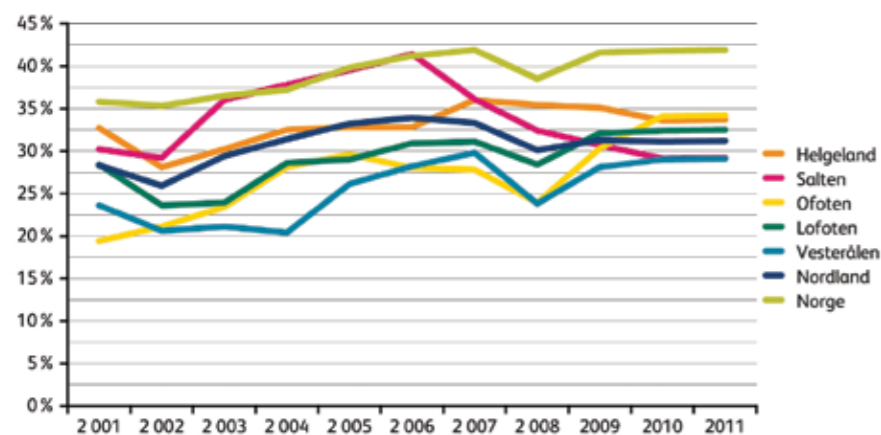

FORDELING TOTALKAPITAL PER BRANSJE 2011

SUM TOTALKAPITAL = 181 MILLIARDER

UTVIKLING I EGENKAPITALUTVIKLING PER REGION I NORDLAND

skuddet godt. Det er gjort store investeringer i utstyr, teknologi og kunnskap, noe som er svært viktig i en periode med økende konkurranse i markedene. Havbruk gir frem til 2011 den beste total kapitalavkastningen i Nordland med 15,2 %.

Varehandel, restaurant, transport og kommunikasjon har fortsatt den laveste egenkapitalandelen i Nordland med 27,6 %. Totalkapitalen investert i sektoren er 30,7 milliarder, noe som tilsvarer 17 % av totalkapitalen i Nordland. Svakere lønnsomhet enn de øvrige sektorene i Nordland gir en moderat økning i totalka-

pitalen på 1 milliard fra 2009. Varehandel, restaurant og transport gir en total kapitalavkastning på 7,1 %, den laveste i Nordland.

Tjenestesektoren innrettet mot bedriftene står for 31,1 % av den investerte kapitalen. Totalkapitalen utgjør 56,3 milliarder, en økning på hele 7,5 milliarder fra 2009. Egenkapitalandelen er 31,4 %, en nedgang fra 32,2 % i 2009. Total kapitalavkastningen er med 7,4 % den fjerde beste i sammenligningen av de fem hovedsektorene og sektoren utvikler seg godt i Nordland i forhold til utviklingen i andre regioner.

Sektoren har stort fremtidspotensial skal en dømme fra utviklingen i andre regioner av Norge.

Totalkapitalen innen private tjenester og omsorg utgjør 1,6 % av totalkapitalen i Nordland. Egenkapitalandelen er 31,2 %, og uendret fra 2009. Total kapitalavkastningen er 9,5 %, den tredje beste av de i alt fem sektorene.

Gode resultater har sammen med fallende renteutgifter gitt bedriftene økt økonomisk spillerom. Bedriftene har hatt økende tilførsel av egenkapital i kombinasjon

Foto: Carl Erik Nyvold

med god tilgang på lånekapital, og har økt verdiene med 30 milliarder de to siste årene. Gitt at det er gjort fornuftige investeringer skal bedriftene være godt rustet om selv de verste scenarioene for utviklingen i 2012 skulle slå til.

REGIONENE

Saltenregionen utgjør hele 36,6 % av totalkapitalen investert i Nordland. I alt er det investert 66,2 milliarder i Salten. Økningen fra 2009 er på 11,3 milliarder. Egenkapitalandelen er 29,2 %, den nest laveste av regionene. Egenkapitalandelen falt i Salten etter 2009 som følge av svak utvikling i solcelleindustrien, hendelser som også påvirker avkastningen på totalkapitalen, som er fylkets laveste med 8,1 %. Korrigert for tapene i solcelleindustrien, er totalkapitalavkastningen i Salten over fylkesgjennomsnittet, på 9,5 %.

Helgeland utgjør 24,4 % av totalkapitalen. Kapitalbasen er på 43,7 milliarder, og øker med 8,6 milliarder fra 2009. Egenkapitalandelen er 33,7 %, den nest høyeste av regionene. Totalkapitalen gir en avkastning

på 8,7 %, den nest laveste i Nordland. Regionen kjennetegnes av store investeringer inn mot petroleumsnæringen, i transport, havbruk og i metallindustrien.

Vesterålen har 17,5 % av totalkapitalen i Nordland. Det utgjør 31,6 milliarder. Fra 2009 er den økt med 5,9 milliarder. Egenkapitalandelen er 29,1 %, den laveste av regionene. Svak egenkapital i deler av fiskeindustrien og en stor varehandelssektor bidrar til den lave egenkapitalandelen. Regionen har også store aktører innenfor havbruk og bygg og anlegg som har ekspandert sterkt de senere år.

Ofoten regionen har den nest minste totalkapitalen i Nordland med 13,5 % av Nordland. Egenkapitalandelen er 34,2 % av en totalkapital på 24,4 milliarder. Det oppnås en totalkapitalavkastning på 8,8 % som er den tredje beste i Nordland. Det er gjort store investeringer i industrien, i varehandel og i reiselivsbedriftene med tilholdssted i regionen.

Lofoten er den minste av regionen mål i andel av totalkapitalen. Totalkapitalen er

15 milliarder, og egenkapitalandelen er 32,5 % egenkapital. Økningen i totalkapitalen er fra 2009 på 2,0 milliarder. Det er gjort investeringer i hoteller, eiendom, varehandel, og fiskefartøy.

Når en regner relativ vekst i totalkapital, er det Helgeland og Lofoten som har den sterkeste økningen i totalkapital i forhold til nivået i 2009. Salten regionen hemmes sammen med Ofoten av den svake utviklingen innen solcelleindustrien.

2012

→ Usikkerheten i Europa gjør at det er mange bedrifter som er forsiktige med investeringer i 2012.

→ Bedriftenes har økt investert kapital med 30 milliarder siden 2009 og har et sterkere fundament enn ved inngangen til finanskrisen i 2009. 2012 bør derfor ikke by på større nedleggelse enn det vi allerede har opplevd i solcelleindustrien i Nordland.

→ 2012 er året da Nordlandsbanken fusjoneres inn i DNB.

→ Finansuroen gjør at bankene er avhengig av høy sparing for å opprettholde utlåsnivået.

**HELGELAND
OG LOFOTEN HAR
DEN STERKESTE
ØKNINGEN
I TOTALKAPITAL**

SVÆRT HØY EKSPORT

Nordland står for 71,1 % av eksporten fra Nord-Norge. Nordland er på samme tid et av de mest internasjonalt orienterte fylkene i Norge, der alle regionene i Nordland har en eksportandel på mellom 18 % og 28 % av omsetningen. Regionen gir et stort bidrag til Norsk økonomi gjennom viktige eksportinntekter, lønnsom bruk av naturressurser og sysselsetting. For 2011 nådde eksporten av tradisjonelle varer 19,3 milliarder, nært opp til rekorden på 20,2 milliarder fra 2008. I tillegg til tradisjonelle eksport, kommer en indirekte eksport på om lag 10 milliarder i form av råstoff som går ut via fiskeindustrien og havbrukslakterier i andre deler av landet, eksport av teknologiske tjenester, kommunikasjonstjenester, reiseliv med største aktør Hurtigruten, shipping, en gryende eksport av petroleums tjenester og krafteksport. Dette er eksport som kommer i tillegg til eksport av tradisjonelle varer, som ikke inngår i tradisjonell statistikk.

Foto: Arild Juul / Norwegian Seafood Export Council

Når en tar hensyn til at Nordland har svært lite innslag av den store eksportnæringen petroleumstjenester, bygging av skip/offshoreinstallasjoner, og shipping, er Nordland relativt sett et av de mest internasjonale regionene i Norge. Den negative prisutviklingen for metaller og oppdrettsfisk gjør at det forventes en betydelig lavere verdi av eksporten i 2012. Nedgangen ventes å bli 20 % med en eksportverdi for 2012 på 15,5 milliarder. Økende volumer av oppdrettslaks, og fortsatt god etterspørsel etter hvitfisk bidrar positivt.

VI ER I NORGES-TOPPEN PÅ EKSPORT AV LAKS OG METALLER

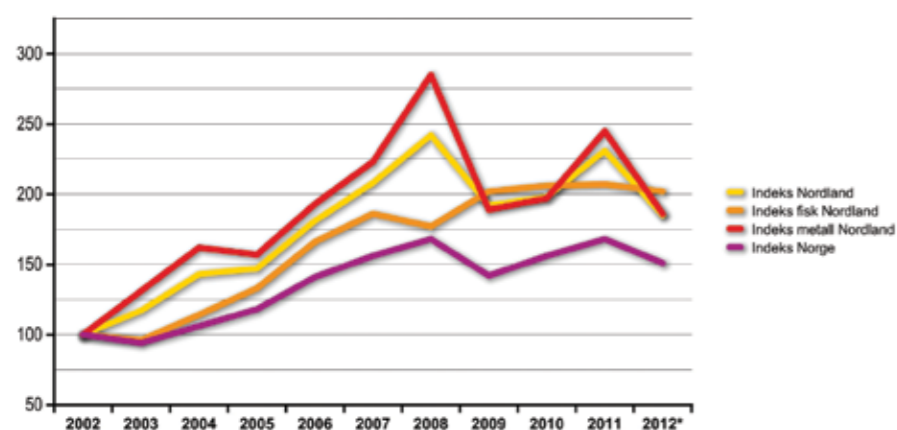
ring av produkter, langsiktige kontrakter, utstrakt bruk av valutasikring, og råvare/energisikring. I sum ventes det derfor at 2012 blir et år med stabile volumer av eksport, men med verdifall. Finansuroen må bli langt mer omfattende enn dagens situasjon, for at eksportørene må stanse helt opp. Hovedeffekten vil være muligheter for permitteringer. Ved utgangen av 2012 forventes det at eksporten igjen tar seg opp. Eksportørene trenger i 2012 all den hjelp de kan få fra norsk rente, normalisering av valutakurser og moderate lønnsoppgjør. Mer usikkert er sårbarheten vi har fordi eksportbedriftene forvaltes fra styrerom langt unna oss, og som vi i liten grad kan påvirke.

Utsiktene for eksportbedriftene er som følge av finansuroen usikre i 2012. De fleste av bedriftene har gode mekanismer for å redusere og fordele negative svingninger. Slike mekanismer er spesialiserte

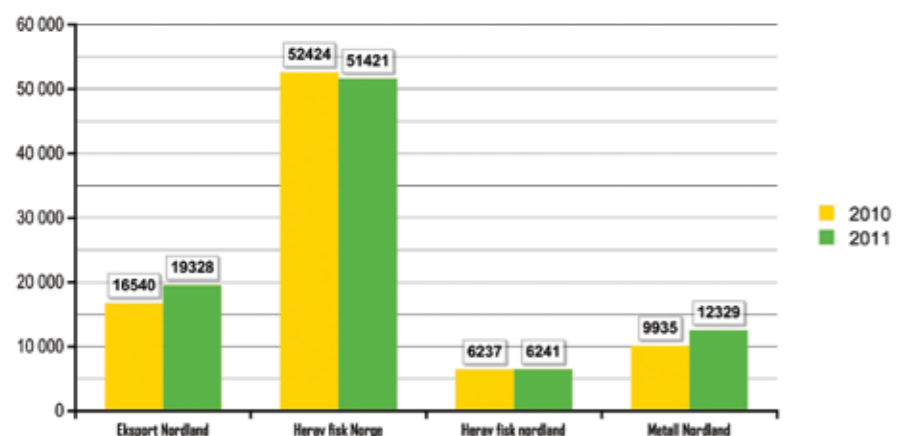
EKSPORT FRA NORDLAND

- Helt i Norgestoppen på eksport av laks og metallprodukter per innbygger.
- Står for 94 % av metall produsert i Nord Norge.
- Står for 49 % av fisken fra oppdrettet og fangst i Nord-Norge.
- Står for 82 % av den indirekte eksporten fra Nord Norge av tjenester, logistikk og råvarer.
- Er Norges største produsent av oppdrettslaks.
- Er landets femte største eksportfylke av tradisjonelle varer.

UTVIKLING I EKSPORT FRA NORDLAND OG NORGE TRADISJONELLE VARER

EKSPORT AV FISK OG METALLER

BEFOLKNINGSVEKST PÅ TREDJE ÅRET

Etter en lang periode med betydelig fall i folketallet, er det svært gledelig at folketallet fra 2009 har økt. Der er nå 237.280 innbyggere i Nordland, en vekst på 1008 i 2011. 50,6 % av befolkningen i Nord Norge er bosatt i Nordland. I en lang periode har en stor del av de som har flyttet fra fylket har vært i aldersgruppen 20 til 40 år. Det er derfor godt nytt at av befolkningsveksten på 1008 personer, er 762 i aldersgruppen mellom 20 og 40 år. Hovedårsaken er at det er tilgjengelig flere relevante jobber for denne aldersgruppen i 2011. Det er by- og sentrumskommunene som tiltrekker seg flest av de unge voksne, og mer enn 90 % av tilveksten.

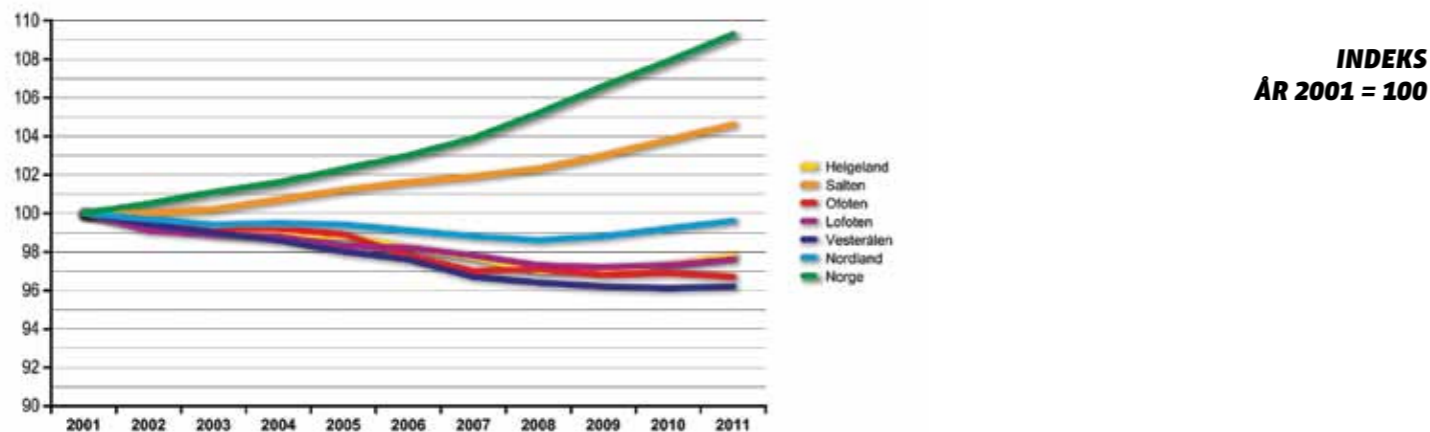
Foto: Roger Johansen / NordNorsk Reiseliv

En relevant jobb er svært viktig for at folk flytter til Nordland. De fleste bedrifter opplever at når de legger attraktive jobber ut i markedet, får de mange søkere. Et godt tjenestetilbud i lokalsamfunnet er en viktig trivselsfaktor når en skal tiltrekke seg nye innbyggere. Bærekraftige lokalsamfunn er en stor utfordring for kommunen. En kan spørre seg om dagens struktur med små kommuner makter å møte disse utfordringene. Større kommuner er derfor et viktig grep i konkurransen om innbyggerne i fremtiden.

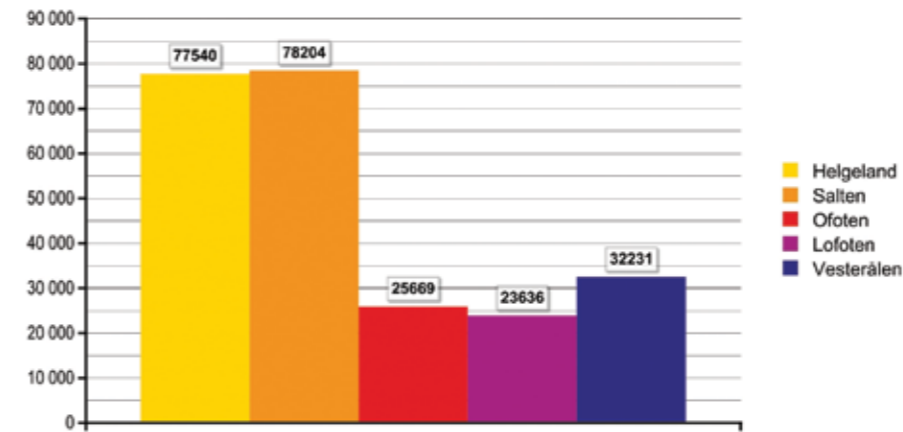
I årene fremover pensjoneres de store etterkrigskullene. Behovet for arbeidskraft øker, og de yngre som kommer til, vil med stor sannsynlighet fortsette å bosette seg sentralt. Endringene fra år 2000 sier noe om hvor sterk denne mekanismen er. Ser en tilbake til år 2000 har Nordland frem til 2011 blitt 1829 innbyggere færre. Bak denne netto nedgangen øker folketallet i bykommunene i samme periode med 5162 personer til 66227 innbyggere. Bykommunene har i dag 27,9 % av innbyggerne. Som bykommuner defineres Bodø

og Narvik. Disse kommunene bidrar klart til å demme opp for flyttestrømmene mot sør. Kommunene definert som sentrumskommuner (for eksempel Rana, Vefsn, Sortland og Vågan) vokser i perioden 2000 til 2011 med 491 innbyggere. Denne kommune-klassen har flest innbyggere i Nordland med 38,7 %, (93013 innbyggere). De siste 10 årene har sentrumskommunene vært viktige for oppdemming av utflyttingen fra Nordland, men har ikke vært attraktive nok til å øke folketallet.

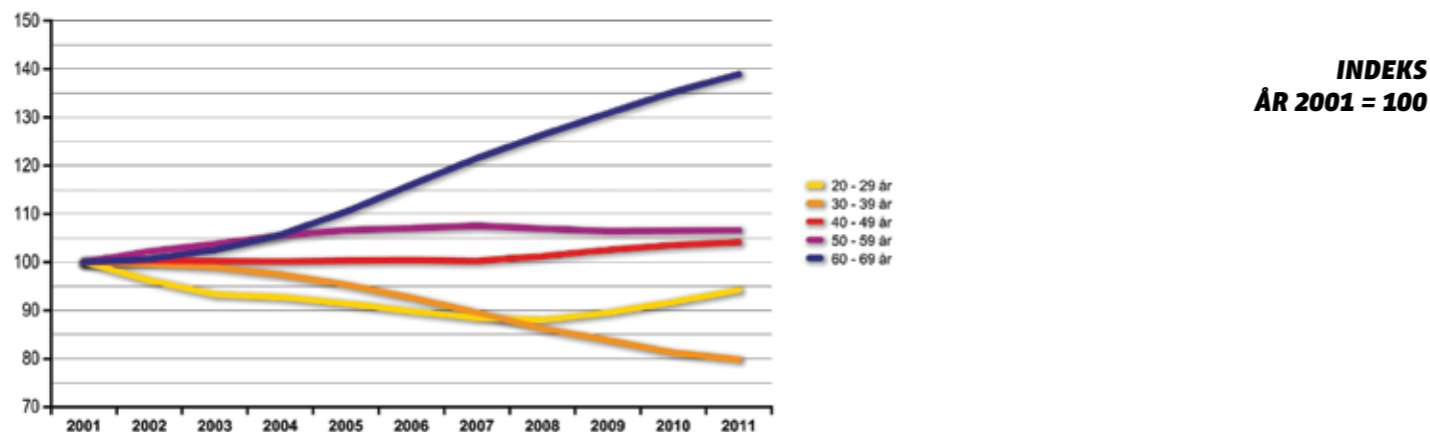
UTVIKLING I FOLKEMENGDE PR REGION I NORDLAND

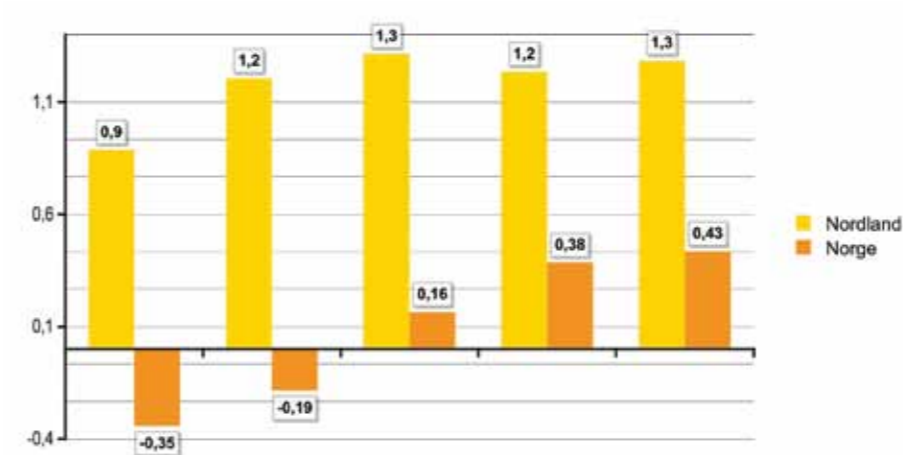
BEFOLKNING PER REGION NORDLAND 2011

ENDRING I BEFOLKNINGSMENGDE PER TIÅRIG ALDERSGRUPPE

PROSENTVIS ENDRING I BEFOLKNINGSMENGDE

Kommunene som ligger rundt by og sentrumskommunene er definert som periferi kommuner. I alt har disse kommunene 32,9 % av befolkningen i Nordland (78040 innbyggere). Befolkningen i periferi kommunene er fra år 2000 til 2011 redusert med 7482 personer. Disse kommunene kjennetegnes av fallende folketall og har tiltakende skjevfordeling i alderssammensetningen. Befolkningsutviklingen er ekstra følsom, siden mange større industribedrifter er lokalisert i periferi kommunene, og får store

DE UNGES BO PREFERANSER GIR VIKTIGE SIGNALER

utfordringer med å skaffe arbeidskraft i årene fremover. En grundig diskusjon av hvordan mer effektive bo og arbeidskraftregioner kan utvikles, er viktig.

REGIONALE FORSKJELLER
Befolkningsendringer skjer langsomt. Selv om utviklingen på fylkesnivå er positiv de siste tre årene, har Nordland i et 10 års perspektiv befolkningsnedgang. Det er store regionale forskjeller i befolkningsutviklingen. Salten har en befolkningsvekst siste 10 år på 4,5 %. Salten har 78204 innbyggere.

Veksten er den beste i Nordland. Likevel er veksten 5,5 % lavere enn landsgjennomsnittet. Helgeland har en befolkningsnedgang på 2,4 % siste 10 år til 77540 innbyggere. Veksten er dermed 12,2 % under landsgjennomsnittet. Det er blitt 1889 færre Helgelendinger på 10 år. Ofoten har en befolkningsnedgang fra 2000 på 3,9 % til 25.669 personer. Det er blitt 1058 færre i Ofoten, en utvikling som er 13,8 % svakere enn landsgjennomsnittet. Lofoten har en befolkningsnedgang på 2,9 % siden år 2000 til 23636 personer. Det er blitt 711 færre Lofotinger i perioden. Utviklingen er 11,2 % svakere enn landsgjennomsnittet. Vesterålen har en nedgang på 4,7 % fra år 2000 til 32231. Utviklingen er 14,5 % svakere enn landsgjennomsnittet. Bare en region har positiv befolkningsutvikling

siden år 2000. Størst befolkningsmessige utfordringer har Vesterålen og Ofoten. Men også Lofoten, og Helgeland er

ALDERMESSIGE SKJEVHETER

Nordlands befolkning blir eldre. Skjevheten forsterkes av at så mange unge har forlatt fylket. Selv om det er en oppgang i 2011 for unge voksne, er befolkningen i denne perioden redusert med 9520 i aldersgruppen under 40 år, mens det er 11808 flere som er over 40 år. Utviklingen bærer bud om noe som allerede er merkbart, tiltakende mangel på arbeidskraft.

ELDREBØLGEN - OG ET UNGDOMMELIG PLASK

Flere over pensjonsalder bidrar sammen med utflytting, til at behovet for arbeids-

kraft forsterkes. En viktig drivkraft for tilflytting av 20 til 40 åringer i 2011, er nå kompetansearbeidsplasser knyttet til helse og omsorg. I næringslivet bidrar også økende produktivitetskrav til at flere kompetansearbeidsplasser etableres. 9 av 10 netto nye innbyggere i 2011 har høyere utdanning, og svært mange har funnet sin jobb i helse og omsorg, eller i den tjenesteytende delen av næringslivet. De nye innbyggerne lager derfor et velkomment ungdommelig plask foran bølgen.

2012

→ Satsing på systematisk jobbskaping innenfor ingeniør og økonomifagene er avgjørende for at vi skal bli flere i Nordland.

→ Det må satses bevisst på attraktive stillinger for nyutdannede innen helse og omsorg og en bør være i front på innovasjoner i denne sektoren slik at Nordland tiltrekker seg talenter.

→ Så lenge det er store ungdomskull andre steder i landet, er det viktig å utnytte muligheten til å rekruttere flest mulig for konkurransen øker fra mer sentrale strøk.

→ Skal flere unge bosette seg i Nordland må det komme et langt bedre tilbud om boliger i flere av lokalsamfunnene våre. Det bør være en prioritert oppgave for kommuner og husbanken å sørge for et attraktivt boligtilbud til unge.

LØNNSVEKST OG LAV RENTE GIR REKORDHØY VELSTAND

På fem år har vi økt lønnen med 76.800,- kroner per lønsmottaker i Nordland. I tillegg har alle med gjeld kunne nyte godt av svært lavt rentenivå. I sum har lønsmottakerne i Nordland den beste velstandsveksten noensinne. Bruttoinntekten inkludert kapitalinntekter utgjør nå 90,4 % av landsgjennomsnittet, som er svakt opp fra året før. Selv om veksten i inntekt er godt nytt gjør lavere gjennomsnittsinntekt i Nordland at det for mange arbeidstakere fortsatt er attraktivt å flytte til områder med høyere lønninger. Økt petroleumsaktivitet og et høyere utdanningsnivå gjør at konkurransen om arbeidskraften øker, noe som vil løfte lønnsnivået i Nordland ytterligere.

Rødøylova Foto: Terje Rakke / Nordic Life/ Polarsirkelen Reiseliv

FORVENTET LØNNSUTVIKLING

Lønnsveksten for Nordland var i 2011 på 3,9 %, som er på linje med landet for øvrig. Svake utsikter for eksportindustrien i 2012 gjør at det forventes et moderat lønnsoppgjør, med en forventet lønnsvekst på 3,5 %. Dette er noe under de nasjonale forventninger om lønnsvekst på 3,75 %. Selv om anslagene for lønnsvekst er under nivået for 2011, gjør kampen om arbeidskraften seg gjeldende mer enn noen gang. Flere bedrifter enn tidligere må påregne å benytte lønn mer aktivt i rekrutteringen for å tiltrekke seg relevant arbeidskraft.

LØNNSNIVÅ

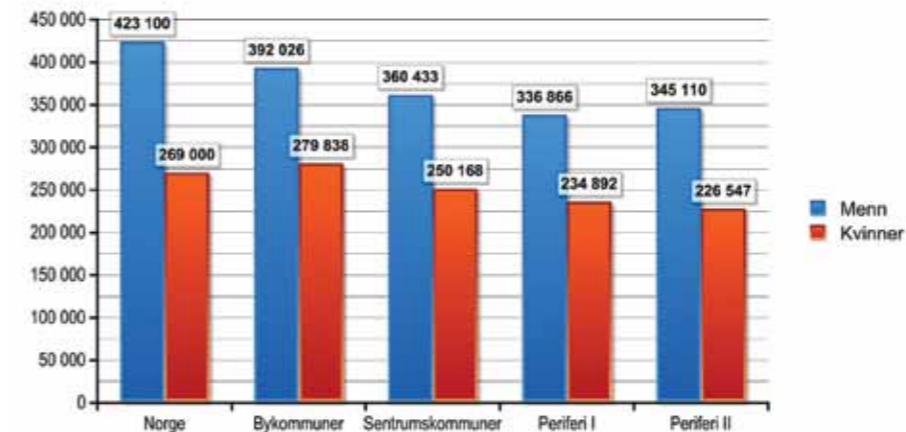
Gjennomsnittlig bruttoinntekt i Nordland er i 2011 kr 337.500,-. På 5 år har lønnsnivået økt med 29,4 %. Veksten i landsgjennomsnittet var i samme periode 27,1 %. Det er 184.000 i Nordland som til sammen mottar 56 milliarder i lønn og pensjoner. Denne kjøpekraften er svært viktig for alle hjemmemarkedsorienterte bedrifter. Lønnsnivået i Nordland tar dermed langsomt innpå landsgjennomsnittet.

MENN OG KVINNER

Gjennomsnittslønnen for menn er kr 392.500,- som utgjør 87,2 % av landsgjennomsnittet for menn. Kvinneres bruttoinntekt er kr 282.200. Det utgjør til sammen-

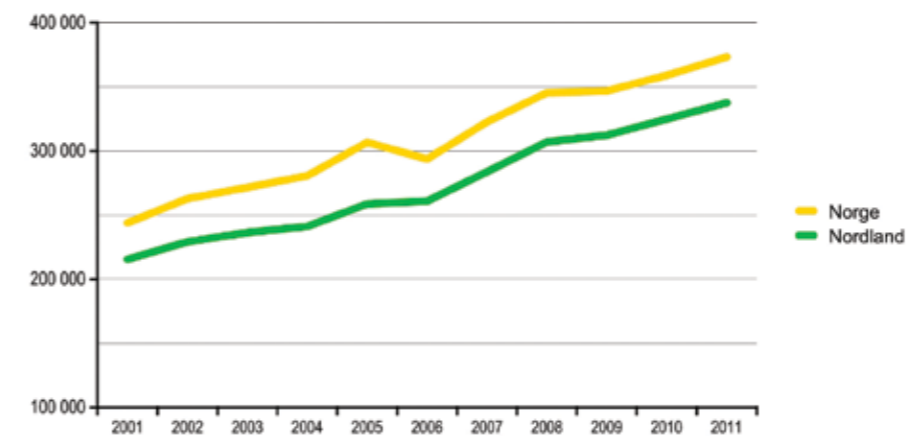
ligning 95,2 % av landsgjennomsnittet for kvinner. Kvinneres brutto gjennomsnittslønn er fortsatt 110 000 kroner lavere enn for menn i Nordland. Det er mange faktorer som bidrar til forskjellen. Lønnsforskjellen påvirkes blant annet av hvilke bransjer kvinner jobber i, andelen som er ledere, større andel deltidsarbeidende blant kvinner enn menn. Sammenligner vi bruttoinntekten til kvinner i Nordland med landsgjennomsnittet for kvinner, er det gledelig at kvinner i Nordland har mindre forskjell opp til landsgjennomsnittet enn tilsvarende forskjell er for menn i Nordland. Kvinner bosatt i bykommuner har den høyeste relative lønnen i forhold til sin kategori i Nordland. Bruttolønnen for kvin-

GJENNOMSNTLIG BRUTTOINTEKT FOR MENN OG KVINNER I NORDLAND

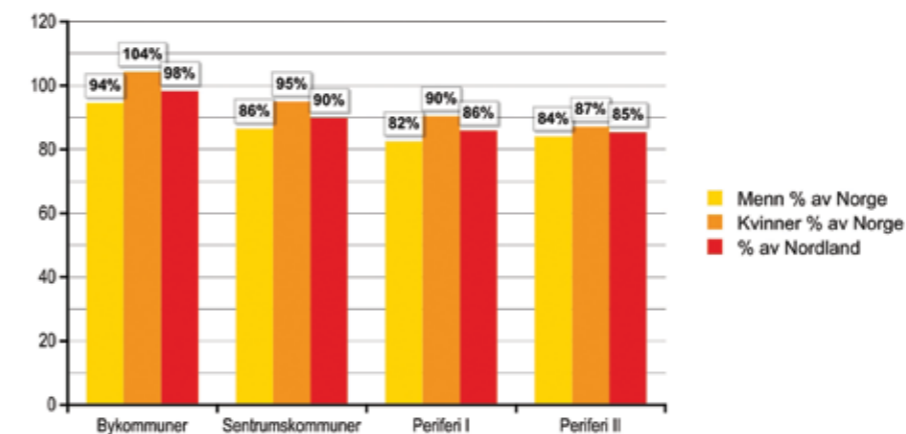

ETTER SENTRALITET

GJENNOMSNTLIG BRUTTOINTEKT NORDLAND OG NORGE 2001 - 2011

GJENNOMSNTLIG BRUTTOINTEKT I % AV LANDSGJENNOMSNTLIG, MENN OG KVINNER

ner i bysamfunnene er kr 296.800, som utgjør 103,9 % av landsgjennomsnittet. Det laveste lønnsnivået relativt i sin gruppe, har menn som bor i periferikommunene, og bykommunene, med lav formell utdanning. Gjennomsnittlig bruttolønn for disse gruppene av menn er på 83 % av landsgjennomsnittet for menn (360.000 kroner).

BY OG LAND

Lønnsforskjeller innad i fylket og i forhold til andre regioner i Norge er en avgjø-

rende årsak til at folk flytter. Hvis flytting medfører en vesentlig bedre velstand vil flyttestrømmen i retning de mest attraktive regionene bare øke. Det er betydelige forskjeller i Nordland mellom by og land hva angår lønn. Brutto lønn i bykommunene er 12 % høyere enn i omlandskommunene, men heller ikke bykommunene når opp i forhold til landsgjennomsnittet. I snitt er bruttoinntekten 34.100 mindre enn landsgjennomsnittet.

2012

- Flere høyt utdannede vil bidra til at gjennomsnittslønnen fortsetter å øke i 2012.
- Lav arbeidsledighet bidrar også til at velstandsnivået øker.
- Lønn blir et viktigere virkemiddel i 2012 enn tidligere som følge av økt kamp om arbeidskraften.

SYSSSELSETTING

Kombinasjonen vekst i næringslivets sysselsetting og etterspørselen fra helse og omsorgssektoren, gjør at sysselsettingen økte med 869 personer i 2010 og 504 personer i 2011. Sysselsettingen i 2011 nådde 115285 personer, som er ny rekord for Nordland. Netto jobbtap, er snudd til netto tilgang på nye jobber i 2010 og 2011. I 2012 forventes bedriftene å være svært forsiktige med å øke sysselsettingen. Økt etterspørsel innenfor bygg og anlegg, helse og omsorg, og petroleumsrelaterte næringer erstatter jobber tapt innenfor industri og finanssektoren. Arbeidsledigheten er svært lav, med i gjennomsnitt 3500 ledige i 2011. I 2012 ventes det en moderat økning til 3700 ledige. Mange pensjonerings, mindre tilstrømning av unge til arbeidsmarkedet og økt kompetansebehov gjør at kampen om relevant arbeidskraft intensiveres i 2012. Så langt har importen av arbeidskraft bidratt til å opprettholde sysselsettingen i kategorien hjelpe og fagarbeidere. Veksten i sysselsetting skjer i kategorier med krav om høyere utdanning. Hele 9 av 10 netto nye jobber sysselsetter en person med høyskole/universitetsutdanning. Negative effekter av finansuroen kan gi økt ledighet. I 2012 motvirkes denne mekanismen av et betydelig behov for arbeidskraft for å erstatte de som pensjoneres og de som flytter fra fylket.

UIN Foto: Lillian Jonassen /Høgskolen i Bodø

KVINNER OG MENN

Jobbskapingen for menn og kvinner er svært forskjellig i Nordland. Sysselsettingen blant menn er mer utsatt for konjunkturedringer, årsaken er at flertallet av disse er sysselsatt innenfor industri, fiskeri/primærnæringer og transport. Kvinner er langt mindre konjunkturutsatt fordi disse er i flertall innenfor offentlig sektor og det er om lag lik kjønnsfordeling innenfor varehandel, transport, reiseliv og restaurant

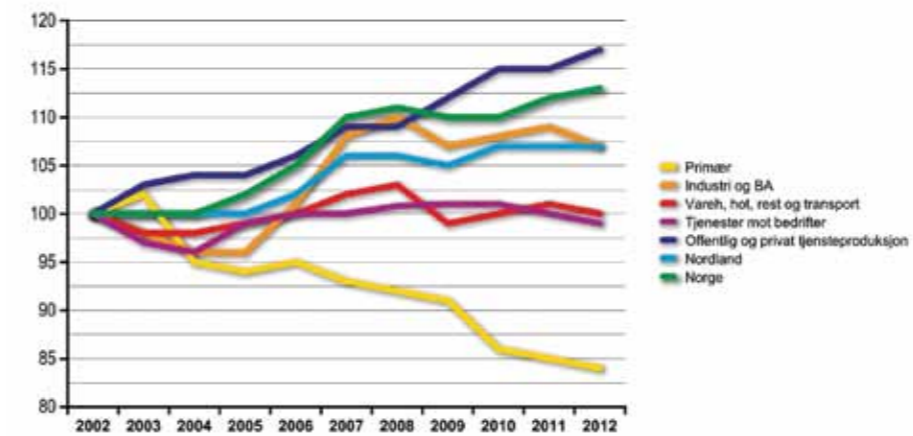
samt tjenester rettet mot private. Ved konjunktursvingninger forsvinner færre jobber for kvinner, og ved vekst i offentlig sektor skapes det flere kvinnearbeidsplasser. Kombinasjonen av økt etterspørsel etter personell med høyere utdanning, noe flere kvinner har, og økt etterspørsel fra offentlig sektor og tjenesteyterne gjør at kvinner stod for 80 % av netto jobbskapingen i 2011. Det vanskeligste arbeidsmarkedet i Nordland opplever arbeidstakere under 30

år som mangler fagbrev eller videregående opplæring.

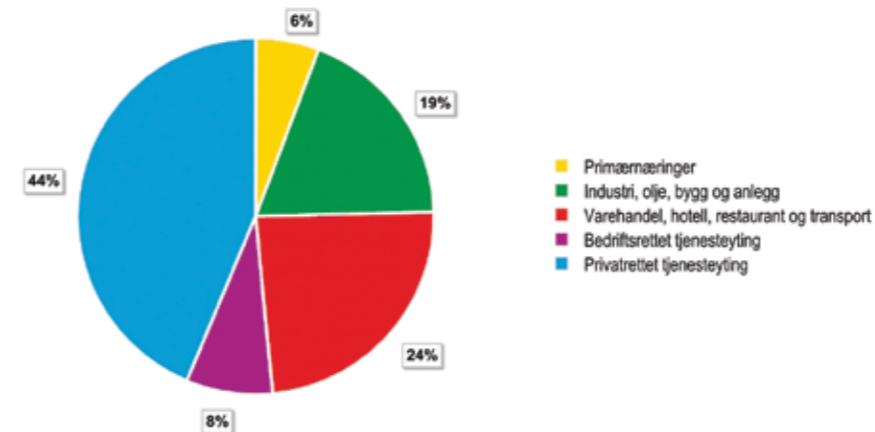
KOMPETANSE

Kompetanse spiller en avgjørende rolle for tilveksten av nye jobber i Nordland. Siden finansuroen startet og slo inn for fullt i 2009, har det vært et netto jobbtap hvert år i kategorien med grunnskole- og videregående formalkompetanse. Siden 2009 er det blitt 2289 færre sysselsatte i denne kategorien i

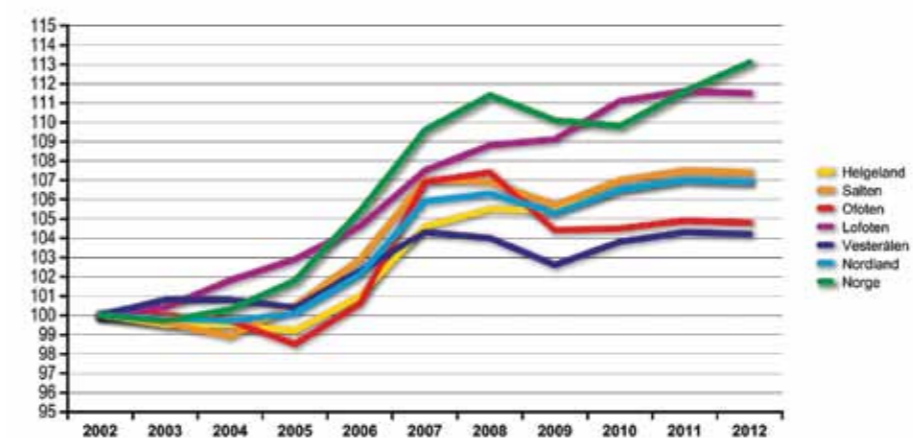
UTVIKLING I SYSSSELSETTING PER BRANSJE

ANDEL SYSSELTSATTE PER HOVEDBRANSJE 2011

UTVIKLING I SYSSSELSETTING PER REGION

Nordland. I samme periode øker antall jobber for personell med høyskole eller universitetsutdanning med 2631, og bidrar til at sysselsettingen tangerer forrige toppnivå i 2008.

Andelen av arbeidsstokken med utdanning på høyskole- og universitetsnivå i Nordland er nå 27,2 %. Avstanden opp til landsgjen-

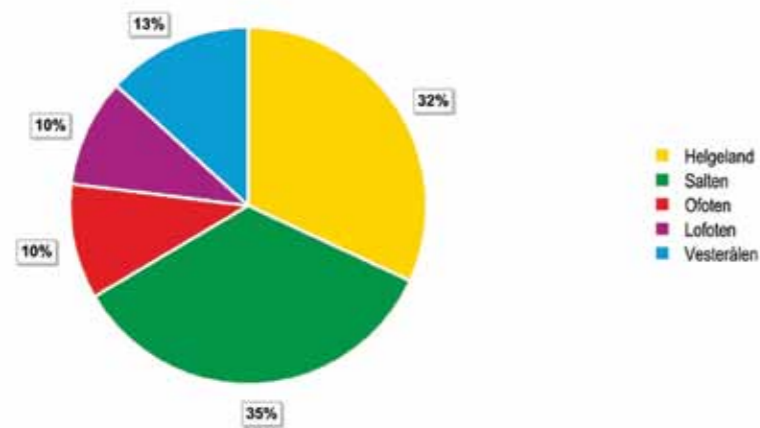
nomsnittet på 32,4 % er uendret og er på 5,2 %. Hvis målet er å ta igjen landsgjennomsnittet, må det rekrutteres 6300 flere personer med høyere utdanning til Nordland. Spesielt gjelder dette fagområdene, økonomi, teknologi, samferdsel, produksjon/driftsledelse samt biologi. Tallene viser at offentlig sektor er desidert flinkest til å sette kompetansekrav, mange bedrifter har fort-

satt mye å lære. Mangel på høy kompetanse gjør at bedriftene får lavere utviklingsvevne enn konkurrentene.

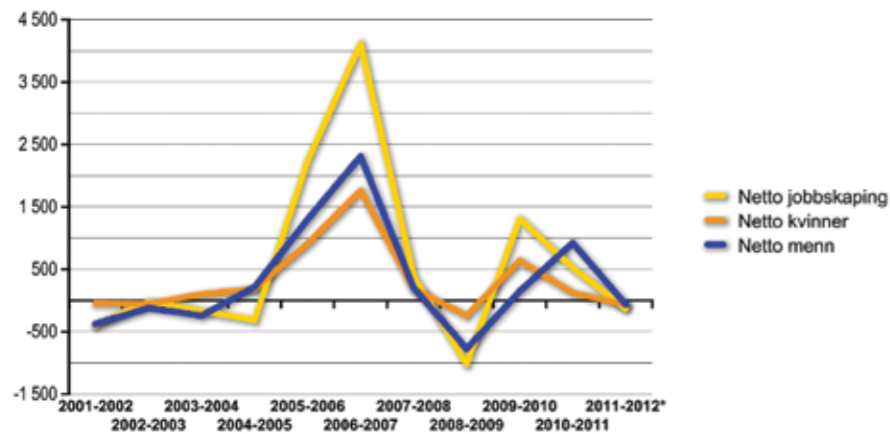
ARBEIDSLEDIGHET

Arbeidsledigheten har holdt seg svært stabil de siste tre årene. Gjennomsnittet for 2011 er 3500 arbeidsledige, og det er ventet at ledigheten øker til 3700 i 2012.

ANDEL SYSSLESETTE PER REGION

NETTO JOBSKAPING MENN OG KVINNER

Nedleggelsen av flere produksjonsbedrifter innenfor solcelleindustrien gav et sjokk i arbeidsmarkedet. Etter oppsigelsesperioden er nå mange arbeidstakere fra disse bedriftene nå ledige og mange møter utfordringer med å finne nytt arbeid i hjemkommunen. Det vil ta tid før de om lag 500 personene som er rammet finner nye jobber. Like alvorlig er det at et stort antall kompetansearbeidsplasser forsvinner fra Nordland.

Unge sliter mer enn voksne i Nordlands arbeidsmarked. I likhet med utviklingen i Europa, er det de yngre arbeidssøkende som dominerer gruppen av arbeidsledige. Av de arbeidsledige i Nordland er nå 60 % under 40 år. En viktig oppgave i året som kommer er systematisk å sørge for arbeidstrening og fagopplæring for denne sårbar gruppen.

Lav arbeidsledighet gir behov for økt arbeidsinnvandring. I Nordland er det nå 8100 utenlandske arbeidstakere på korttidsopphold. Dette er en 8 % vekst

fra 2010. Veksten er noe lavere enn i 2010 da antallet økte med 12 %. Det er flere nordiske arbeidstakere her enn i 2010, og moderat færre fra tidligere øst Europeiske EU land. Arbeidsinnvandringen ventes å øke i 2012 ved økende behov og lavere tilgang på arbeidskraft som følge av mindre ungdomskull.

NÆRINGENE

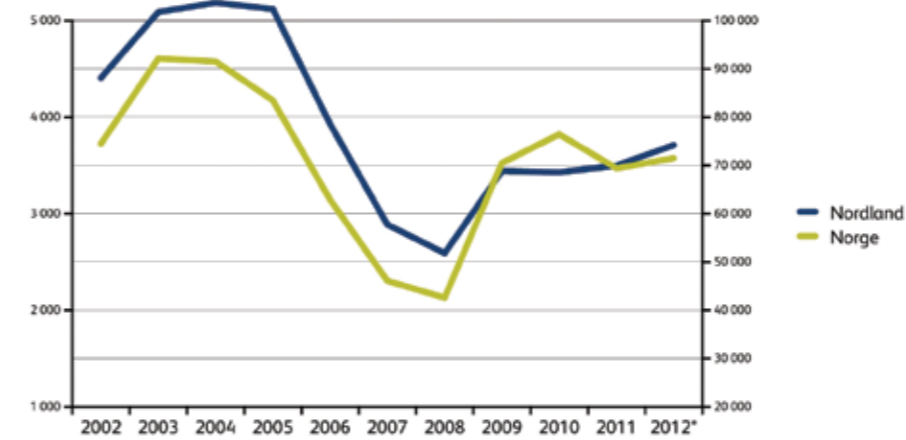
Flest sysselsatte er det innen offentlig og privat tjenesteproduksjon med 50380, en andel på 43,7 % av sysselsettingen i Nordland. Sektoren vokser i 2010 og 2011 med hele 1633 sysselsatte. Det er helse og omsorgssektoren som har sterkest vekst i sysselsettingen.

I privat sektor har varehandel, hotell, reiseliv, og transport 27505 sysselsatte, som utgjør 24 % av de sysselsatte. Det var en vekst i 2011 på 298 sysselsatte og 98 i 2010. Drivkreftene er økt aktivitet i restaurant og reiseliv og flere ansatte i transportsektoren.

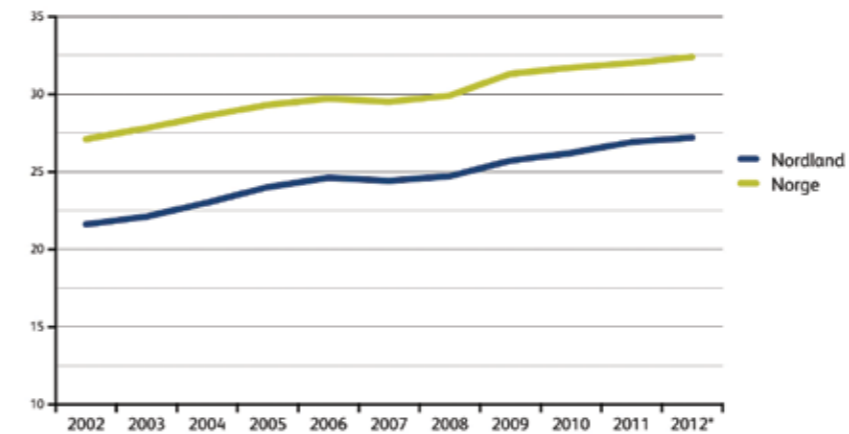
Nest størst i privat sektor er industri og bygg- og anlegg med 21.750 sysselsatte, noe som tilsvarer 18,9 %. Økende aktivitet innenfor bygg- og anleggsnæringene, og god aktivitet i eksportbedriftene frem til slutten av 2011, har gjennom året gitt vekst i sysselsettingen på 194 sysselsatte. I 2010 vokste sysselsettingen med 222 personer i industri og bygg- og anleggsnæringene. Sektoren er konjunkturfølsom, og det ventes i 2012 en nedgang i industrien som følge av finansuroen i Europa.

Tjenesteproduksjon mot bedrifter har 9030 sysselsatte og 7,8 % av de sysselsatte. Det er i 2011 et netto jobbtap i denne sektoren på 100 sysselsatte, og i 2010 en nedgang på 30 sysselsatte. Drivkreftene er færre ansatte innen bank og forsikring, og redusert behov for revisorer, og at svært få av tjenesteyterne innen petroleum har lokalisert seg i Nordland så langt. I 2012 ventes trenden å fortsette på tross av at det ventes vekst i omsetningen. Nye løsninger og økt automatisering av tjeneste-

ÅRSJENNOMSNITT ARBEIDSLEDIGE

ANDEL SYSSLESETTE MED HØYERE UTDANNING

produksjonen gjør dette mulig. Havbruk, landbruk og fiskeri har 6620 sysselsatte, en andel på 5,7 %. Det er et netto jobbtap på 83 i 2011 og 400 i 2010. Sektoren er inne i en rask teknologisk og strukturell endring med færre landanlegg, færre fartøyer og effektivisering av oppdrettsbedriftene.

REGIONENE

Salten er den største regionen målt i sysselsetting med 39902 sysselsatte. God vekst i sysselsettingen i Bodø både innen handel, industri, offentlig administrasjon og samferdsel, bidrar til å avdempe de negative effektene oppsigelsene i solcelleindustrien. Jobbskapingen er på 181 sysselsatte i 2011. Helgeland er den nest største regionen målt i sysselsetting med 36785 sysselsatte. Det er en økning på 167 sysselsatte i 2011. Drivkreftene er økt aktivitet inn mot petroleumsvirksomheten utenfor Helgeland, og offentlig omsorg. Helgeland har de siste ti årene hatt en vekst på 3,6 % i sysselsettingen. Vesterålen er den tredje største regionen målt i sysselsetting med

15282 sysselsatte, og hadde en vekst på 69 sysselsatte i 2011. Drivkreftene er økt bygg- og anleggsvirksomhet, samt vekst i tjenesteproduksjonen og oppdrett. Ofoten har 12055 sysselsatte i 2011, en økning på 55 fra året før. Ofotens arbeidsmarked preges av at det tar tid å finne nytt arbeid til de ledige fra nedleggelsen av solcellefabrikken. God aktivitet i bygg og anlegg, nye kjøpesentre, utbygging av hotellkapasiteten og Hurtigrutens økende aktivitet gir positiv utvikling i et vanskelig år. Lofoten hadde 11264 sysselsatte i 2011. Det er 51 flere enn i 2010. Fremgangen drives av økt sysselsetting i offentlig tjenesteyting, og noen flere sysselsatte innenfor reiselivet, bioteknologi og varehandel. Næringsstruktur og nærhet til sentra er viktige parametre for fremtidig næringsutvikling. Nordlands regioner har ulike utfordringer i jobbskapingen. Felles er imidlertid utfordringen rundt å ta mer kompetanse i bruk og øke jobbskapingen i privat sektor.

2012

→ Det er ventet svak jobbskaping totalt sett i 2012 som følge av finansuroen. Prosessen med at flere høyt utdannede skal finne arbeid i Nordland fortsetter imidlertid, og bør stimuleres langt sterkere av bedriftene.

→ Konkurransen om arbeidskraften øker i 2012 selv om antall jobber går moderat ned. Årsaken er at svært mange skal pensjoneres og at antallet øker enda mer i de kommende årene.

→ Mangel på arbeidskraft gjør at enda flere utenlandske arbeidstakere må komme til oss, veksten i 2012 ventes å bli mellom 10 og 12 % i antallet av arbeidsinnvandrere på korttidsopphold.

→ Det er nødvendig med sterkt fokus på jobbskaping innenfor privat sektor skal Nordland unngå at offentlig sektor blir helt dominerende. Naturlige satsningsområder er utvikling av arbeidsplasser innenfor petroleumstjenester, havbruk og marin biologi, mineralutvinning, og teknologisk tjenesteyting.

UTSIKTER 2012

- SPENNENDE TIDER

Fasiten viser at næringslivet i Nordland oppnådde svært gode resultater i året som er gått. Vi er fornøyde med at nordlandsbedriftene atter en gang klarte å oppnå en omsetning og en lønnsomhet som overstiger landsgjennomsnittet. Som følge av finansuroen i Europa er usikkerheten imidlertid noe større i forhold til hvordan 2012 kommer til å utvikle seg for næringslivet. Til tross for usikkerhet forventer næringslivet totalt sett en høy aktivitet også i 2012.

Bakeriet og ysteriet Markens Grøde Kjerringøy Foto: Terje Rakke / Nordic Life

Det som vi kan si helt sikkert i forhold til 2012 er at den gode kjøpekraften blant nordlendingene opprettholdes. Fortsatt lav rente og lønnsvekst har stor betydning både for varehandelen og bedrifter som tilbyr personlig tjenesteyting.

Det er også helt sikkert at mange av eksportørene får langt mindre betalt for sine produkter i 2012. For de bedriftene der råvareprisene ikke faller tilsvarende, vil 2012 bli svært utfordrende.

Offentlig sektor fortsetter sine investeringer i nord. Den økte veksten i offentlig

sektor kommer blant annet av at Helse Nord RFH øker investeringsnivået for flere av de store sykehusprosjektene som er igangsatt. Stor aktivitet i byene gjør at bygg- og anleggssektoren ser lyst på 2012.

Tydlig økt aktivitet innenfor petroleumssektoren i Nordland gjør at mange leverandørbedrifter til denne viktige næringen vil øke sin aktivitet i 2012. Petroleumssektoren vil være en viktig drivkraft for å øke andelen kunnskapsintensive bedrifter også i Nordland. Så langt har imidlertid ringvirkningene fra

petroleumsvirksomheten vært relativt små i Nordland.

Signalene fra Europa er at til tross for finansuro så prioriterer disse å bruke penger på fisk. Totalt for marin sektor forventes 2012 å bli om lag som 2011. Lavere fangstvolumer andre steder i verden bidrar til at prisnivåene holder seg i 2012.

HJEMMEMARKEDSINDUSTRI

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

I hjemmemarkedsindustrien økte produksjonen markert frem til sommeren 2011, etter sommeren har det vært et tydelig fall. Næringsmiddelindustrien har hatt betydelig vekst i aktivitet og markedsutsiktene for 2012 er positive. Utsiktene for hjemmemarkedsindustrien i 2012 er en vekst på om lag 2,5 %.

Investeringer

Det forventes et moderat fall i investeringene i 2012. Det er første gang det registreres et fall i planlagte investeringer siden november 2009. Planlagte investeringer omfatter utvidelse av kapasitet, vedlikehold og effektivisering.

Kapasitetsutnyttelse

Kapasitetsproblemene har avtatt i industrien. Det er hovedsakelig produksjonskapasitet og tilgang på arbeidskraft som begrenser industrien. Sysselsettingen var uendret siste kvartal 2011, fremover ventes moderat vekst i sysselsettingen.

VAREHANDEL

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

Varehandelen forventer fortsatt vekst i 2012 som følge av at lønnsveksten ventes å bli 3,8 % og renten forblir rekordlav i 2012. Velstanden blant befolkningen i Nordland har aldri vært bedre. Det er ventet en vekst på 2 % i handelen med sportsutstyr og elektriske artikler mens handel med byggevarer og bilforhandlere forventer 3 % til 5 % vekst. Hard konkurranse innen dagligvarehandelen gir økte volumer men kun 1 % til 2 % omsetningsvekst i 2012.

Investeringer

Varehandelen venter et moderat fall i investeringsnivået fremover. Hovedforklaringen er at flere nylig har gjennomført store kapasitetsutvidelser av lager, nye butikker samt utvidelse av kjøpesenter.

Kapasitetsutnyttelse

Sektoren er kun preget av små kapasitetsproblemer. Bilbransjen sliter med å få ansatt flere bilmekanikere. Varehandelen hadde uendret sysselsetting de siste månedene i 2011. Det forventes uendret sysselsetting i 2012.

EKSSPORTINDUSTRI

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

Markedsutsiktene tilsier et moderat fall i aktiviteten i 2012. Sist gang det var ventet redusert aktivitetsnivå i eksportindustrien var i februar 2009. Det forventes et fall i aktiviteten på 15 % etter at verdiene av eksporten økte sterkt frem til tredje kvartal 2011. Det sterkeste prisfallet er gjort unna mot slutten av 2011, og forplanter seg inn i markedene i 2012. Bedriftene har solgt det meste av kapasiteten for 2012 med få unntak.

Den negative prisutviklingen for metaller og oppdrettsfisk gjør at det forventes en betydelig lavere verdi av eksporten i 2012. Bedrifter med leveranser til oljenæringen rapporterer om markert produksjonsvekst. Det forventes betydelig vekst i aktiviteten, som følge av at aktiviteten i olje- og offshore næringen har tatt seg opp.

Investeringer

Det forventes et moderat fall i investeringene i 2012. Det er første gang det registreres et fall i planlagte investeringer siden november 2009. Planlagte investeringer omfatter utvidelse av kapasitet, vedlikehold og effektivisering.

Kapasitetsutnyttelse

Det er særlig i bedriftene som opplever vekst som følge av petroleums- og industriaktivitet at det er større konkurranse om arbeidskraften.

BYGG OG ANLEGG

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

Bygg og anlegg har hatt en markert vekst i aktiviteten gjennom 2011, som forventer å fortsette i 2012. De større aktørene har gjennomgående gode ordreserver.

Kapasitetsutnyttelse

Bygg- og anleggsbransjen har kapasitetsproblemer. Det er knapphet på erfarne elektrikere, snekkere, rørleggere og ingeniører. Sysselsettingen forventes å fortsette på samme nivå i 2012 som 2011.

TJENESTEYTING RETTET MOT BEDRIFTER

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

Tjenesteytere rettet mot næringslivet opplevde vekst gjennom året 2011, som mot slutten av året avtok på grunn av uroen i økonomien. Bedriftene forventer imidlertid god vekst i 2012. Transportørene forventer fortsatt vekst som følge av at volumene av fisk øker og at transport av matvarer og byggevarer øker. Også innenfor flytransport ventes det god vekst i 2012 med flere reiser i jobbsammenheng. Økende møteaktivitet i både offentlig og private bedrifter gir forventninger om økt aktivitet i hotell og reiselivsbedriftene, mens det ventes stabil utvikling for de internasjonalt orienterte reiselivsbedriftene. For vikarbyråene er det gode utsikter i 2012, drevet av økt bygg og anleggsaktivitet.

Investeringer

Samlet ventes et moderat fall i investeringsnivået for 2012.

Kapasitetsutnyttelse

I løpet av 2011 ble det færre ansatte innenfor bank og forsikring, og redusert behov for revisorer. I 2012 ventes trenden å fortsette til tross for at det ventes vekst i omsetningen. Nye arbeidsmåter gjør dette mulig. Fire av ti tjenestebedrifter har kapasitetsproblemer innenfor enkelte typer arbeidskraft som følge av veksten. Mangel på ingeniører er fremdeles et problem for konsultantselskapene.

PERSONLIG TJENESTEYTING

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

Privatnæringslivet har god økonomi. Næringen forventer en markert aktivitetsvekst kommende halvår. Helse og trening vokser som sektor på grunn av økt fokus på livsstil. Eiendomsmeglerne forventer en moderat vekst som følge av at bankene tilbyr mellomfinansiering, og økt utlånsvekst hos bankene. Selv om kapitalmarkedene er preget av finansuroen, bidrar økt sparing til at bankene har kapasitet til økte utlån i 2012.

Investeringer

Det forventes et moderat fall i investeringsnivået for 2012.

Kapasitetsutnyttelse

40 % av tjenesteyterne sier at de har kapasitetsproblemer. Det er en tydelig forverring av tilgang på norsk arbeidskraft. Innen hotell og restaurant er det mangel på kokker, servitører og husøkonomer. Det forventes en svak vekst i sysselsettingen i 2012. Mangel på arbeidskraft gjør at enda flere utenlandske arbeidstakere må komme til oss.

INDEKS NORDLAND 2012

Indeks Nordland er et partnerskap mellom Nordland Fylkeskommune, Nordlandsbanken ASA, Innovasjon Norge Nordland, Næringslivets Hovedorganisasjon Nordland og Kunnskapsparken Bodø AS

Indeks Nordland 2012 kan du lese og laste ned på:

www.indeksnordland.no

Har du spørsmål om Indeks Nordland:
Kontakt Kunnskapsparken Bodø AS,
på telefon: 75 40 25 30.

FORFATTER:

Erlend Bullvåg, Handelshøgskolen i Bodø

PROSJEKTLEDELSE:

Kunnskapsparken Bodø AS

STYRINGSGRUPPE:

Karsten Nestvold, Innovasjon Norge, Nordland
Erlend Bullvåg, Handelshøgskolen i Bodø,
Universitetet i Nordland
Eirik Pedersen, Kunnskapsparken Bodø AS
Odd Henriksen, NHO Nordland
Berit Wilhelmsen, Nordlandsbanken
Jørn Sørvig, Nordland Fylkeskommune

TAKK TIL:

Nordland Fylkeskommune, Nordlandsbanken ASA,
Innovasjon Norge Nordland, Næringslivets
Hovedorganisasjon Nordland og Kunnskapsfondet
Nordland AS for finansiell støtte.

LAY OUT OG GRAFISK DESIGN:

mpDesign AS

TRYKK:

Forretningstrykk AS

ISBN 978-82-8151-021-0